M. EMINESCU

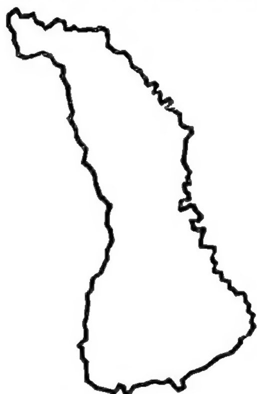
BASARABIA

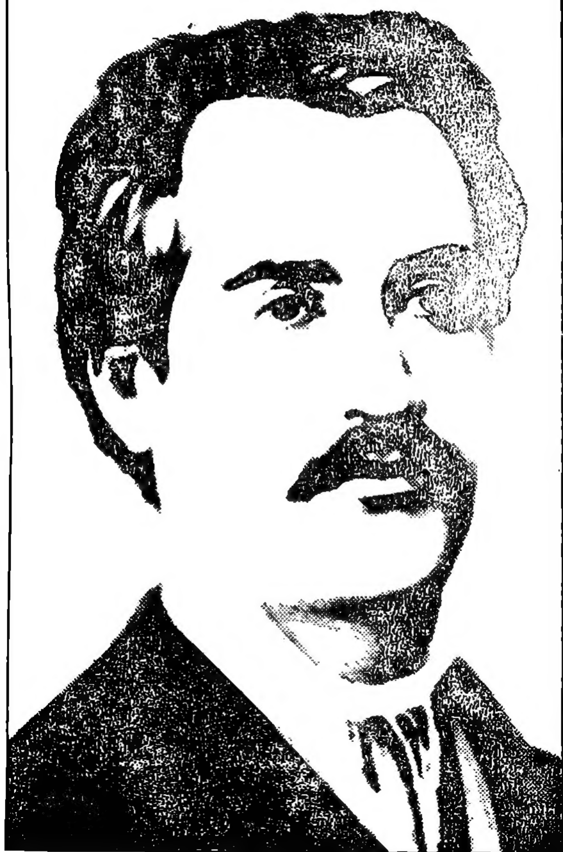
1812

M. EMINESCU

BASARABIA

BASARABIA, PARTE DIN VATRA STRĂMOŞILOR NOŞTRI

Dacă Bucovinei şi mai cu seamă Maramureşului Eminescu atribuia o origine fabuloasă de patria primă a dacoromânilor, de matrice a descălecătorilor de ţară, Basarabiei îi revine rolul de **patrie istorică**. În ochii plini de „mite albastre" al poetului, mereu îndreptaţi spre origini, codrii, apele şi cetăţile Moldovei **permanentizează** Dacia, îi dau un suflu nou, o continuă organic, deapănă fără şovăire firul ţesut de Parcele istoriei. Ştefan cel Mare este călăuzit, în acţiunile sale, de **cornul lui Decebal**, întemeierea Moldovei şi desfăşurarea tuturor evenimentelor din ea purlînd pecetea, nobilă, a **dacizării**. Sub spada marelui domnitor moldovean Dacia re-devine, re-învie de sub cenuşă, ca o pasăre Phönix a istoriei.

Aceasta-i partea mito-poetică a lucrurilor. Lui Eminescu nu-i scapă, însă, şi celălalt aspect al adevărului: Moldova este cea care cade în cel mai înalt grad în istorie, simţind întreaga ei teroare şi căutînd cu disperare colacul salvator sub zodia Nădejdei. Dacia organică visată de poet se transformă într-un ideal politic al unei Daco-Românii, promovat într-un fel de ruşi şi în alt fel de austro-ungari (programul balcanic al celor două imperii e expus limpede în articolele din octombrie 1880).

În jocul nefast al istoriei intră cu consecinţe dintre cele mai grave Basarabia, acest „quadrilater" supus ororilor şi unei „împărţeli" ce i-au ameninţat însăşi fiinţa.

Polemist redutabil, Eminescu se înarmează cu însăşi, **sabia lui Brennus** cu care taie energic firul în patru, miezul lucrurilor dezvăluindu-se fulgerător sub tăieturile făcute. Dovezile se rostogolesc iute, ca o lavină pe panta muntelui, spulberînd în cale tot ce e minciună, convenţie, aproximaţie.

Ca întotdeauna, în luările sale de atitudine, publicistul Eminescu este exaustiv, ducînd chestiunea discutată pînă în pînzele albe. Fervoarea sa polemică e neostoită, alimentîndu-se cu energie sufletească, dar şi intelectuală, căci raţiunea înşiră cu răbdare dovezile irefutabile. Acesta-i marele miracol al publicisticii eminesciene: înverşunarea polemică este străbătută în sens invers de calmul raţional al demonstraţiei logice.

Ce alt argument mai plauzibil decît istoria însăşi a Basarabiei ce aparţine de drept Moldovei, şi Eminescu o trasează în linii ener

Mai întîi publicistul o schiţează (în „Cestiune de drept"), apoi pentru o mai sigură soliditate „cu documentele în mînă" (Basarabia").

Insuşi numele „Basarabia" zice el, ţipă sub condeie ruseşti, căci Basarabia nu însemnează decît ţara basarabilor, precum Rusia înseamnă ţara ruşilor, Romînia ţara romînilor,

pe la 1370 Mircea I Basarab îşi întinsese marginile domniei pînă la Nistru şi pînă la ţărmul Mării Negre, pentru veacul al patrusprezecelea stăpînirea Valahiei asupra acestor meleaguri fiind incontestabilă;

şi pentru secolul al cincisprezecelea are dovezi supreme: faptul că pîrcălabii Cetăţii-Albe care e la gurile Nistrului, a Chiliei care e la gurile Dunării şi a Hotinului care e la nordul Basarabiei actuale ruseşti iscălesc alături cu domnii ţării hrisoavele sfatului coroanei moldoveneşti;

în veacul al şaisprezecelea, în ciuda instaurării protecţiei Porţii atît în raion cît şi în celale funcţionează mai departe autorităţi civile moldoveneşti;

în veacul al optsprezecelea alianţa lui Dimitrie Cantemir cu ruşii şi trimiterea fanarioţilor de către turci ne lipsesc de armată, de domnia naţională, adică de puterea noastră morală, dar autonomia veche se mai păstrează în punctele esenţiale.

Atunci cînd publicistul Eminescu îşi va desfăşura demonstraţia într-o adevărată cascadă a argumentelor morale ce ţin de dreptul organic, si istorice, ce ţin de perpetuarea acestui drept autoritatea documentului face ca adevărul să strălucească în toată splendoarea sa. Şirul argumentării strînse începe cu acţiunile lui Rumianţof (care ştia prea bine ale cui sînt aceste locuri), explicarea numelui şi a marginilor reale, continuă cu spulberarea „poveştilor" de tătari sub corturi şi oamenilor jumătate sălbatici" prin invocarea lucrurilor pozitive ale pîrcălabilor celor trei cetăţi, a comerţului intens şi faptelor lui Ştefan Vodă, a luptelor cu turcii, prezentarea eparhiilor româneşti, apoi a documentelor lui Grigorie Ghica bătrînul şi culminează cu explicarea detailată a anexării Basarabiei de către ruşi.

Corolarul logic al acestui excurs istoric riguros „cu documentele în mînă" e că argumentele morale sînt „de partea noastră", că sînt irezistibile; ele spun întreg Adevărul istoriei cu pathosul indignării cenzurat de liniştea bunului simţ, ca dat esenţial al spiritului omânesc. „Toate elementele morale (sub. n.) în această afacere sunt în partea noastră. Dreptul nostru istoric, incapacitatea juridică a Turciei de-a înstrăina pămînt romînesc, trădarea unui drago

man al Porţii, recăpătarea acelui pămînt printr-un tratat european semnat de şapte puteri şi obligatoriu pentru ele, garantarea integrităţii actuale a României prin convenţia ruso-română, ajutorul dezinteresat ce l-am dat Rusiei în momentele grele, toate acestea fac ca partea noastră morală şi de drept să fie pe deplin în partea noastră". La acest argument suprem vine unul total, ca să zicem aşa: „Mai vine însă în partea noastră împrejurarea că acel pămînt nu l-am cucerit, n-am alungat pe nimenea de pe el, că e bucată din patria noastră străveche, este zestrea împărţitului şi nenorocitului popor românesc"

Ce înseamnă pentru Eminescu istorie? Este, pe de o parte, prezentarea pozitivistă a faptelor într-un evantai deschis cu spontaneitate, iar, pe de altă, reactualizarea efectivă a dovezilor morale pe parcurs. Paralel cu expunerea narativ-documentară ni se punctează după toate secvenţele expuse „dreptul nostru istoric", adică partea morală a lucrurilor. Ţinuta logică e ireproşabilă, erudiţia e sclipitoare, actul de valorificare a documentului e deosebit de eficace şi revelator, energia logică e inepuizabilă. Concluziile, cîte apar în context, sună ca un memento, ca o sentinţă antică austeră, ca o fluturare de sabie a lui Brennus:

„A rosti numele Basarabiei e una cu a protesta contra dominaţiunii ruseşti";

„Adevărat, a Moldovei e Basarabia";

„Acest petec de pămînt, pe care **de Nord** ar voi să-l sacrificăm prieteniei noastre cu Rusia, nu are pentru noi nici un equivalent în lume. El însemnează misiunea noastră istorică, ţăria noastră";

„Basarabia întreagă a fost a noastră, pe cînd Rusia nu se megieşa cu noi, Basarabia întreagă ni se cuvine, căci e pămînt drept al nostru şi cucerit cu plugul, apărat cu arma a fost de la începutul veacului al patrusprezecelea încă şi pînă în veacul al nouăsprezecelea".

Cum poate să nu fie un pămînt **al tău**, ne întrebăm cu Eminescu, dacă e cucerit **cu plugul?**

Eminescu e şi în articolele despre Basarabie marele poet al mitului ca istorie şi istoriei ca mit, dar şi ca **istorie reală**, cu roata ei strivitoare şi regeneratoare (prin păstrarea fiinţei naţionale). Publicistul este, **în istorie**, omul organic ce-şi cere insistent, cu strigăte **existenţiale**, drepturile organice (morale).

Dincolo de fervoarea sa polemică auzim cum se insinuează discret în textul politic sunetele cornului lui Decebal, umbrele Daciei arhetipale.

octombrie '90 **Mihai CIMPOI**

„CESTIUNEA RETROCEDARII.

Cestiunea retrocedării Basarabiei cu încetul ajunge a fi o cestiune de existență pentru poporul român.

Puternicul împărat Alexandru II stăruiește să cîștige cu orice preț stăpînirea asupra acestei părți din cea mai prețioasă parte a vetrei noastre strămoșești.

Înțelegem pe deplin această stăruință, deoarece, la urma urmelor, pentru interesele sale morale și materiale, orice stat face tot ce-i stă prin putință: Rusia este o împărăție mare și puternică, iară noi sîntem o țară mică și slabă, dacă dar țarul Alexandru II este hotărît a lua Basarabia în stăpînirea sa, pentru noi, Basarabia e pierdută.

Dar dacă ne dăm bine seamă, nici nu e vorba să pierdem ori să păstrăm Basarabia: vorba e cum o vom pierde ori cum o vom păstra.

Nenorocirea cea mare ce ni se poate întîmpla nu este că vom pierde și rămășița unei prețioase provincii pierdute; putem să pierdem chiar mai mult decît atîta, încrederea în trăinicia poporului român.

În viața sa îndelungată niciodată poporul român nu a fost la înălțimea la care se află astăzi, cînd cinci milioane de români sînt uniți într-un singur stat.

Mihai Viteazul a izbutit să împreune sub stăpînirea sa trei țări și să pregătească întemeiarea unui stat român mai puternic; a fost însă destul ca Mihai Viteazul să moară pentru ca planul urzit de dînsul să se prăbușească. Statul român de astăzi a trecut însă prin mai multe zguduiri și rămîne statornic, fiindcă are două temelii: conști-

ința românilor și încrederea marilor națiuni europene.

Dacă vom cîștiga de trei ori atît pămînt pe cît avem și vom pierde aceste temelii, statul român, fie el oricît de întins, va deveni o creațiune trecătoare; iar dacă ne vom păstra temeliile de existență socială, Rusia ne poate lua ce-i place și pierderile ne vor fi trecătoare.

Astăzi e dar timpul ca să întarim, atît în români, cît și în popoarele mari ale Apusului, credința în trăinicia poporului român.

Rusia voiește să ia Basarabia cu orice preț: noi nu primim nici un preț.

Primind un preț, am vinde; și noi nu vindem nimic!

Guvernul rusesc însuși a pus cestiunea astfel încît românii sînt datori a rămînea pînă în sfîrșit consecuenți moțiunilor votate de către Corpurile legiuitoare; nu dăm nimic și nu primim nimic.

Românul care ar cuteza să atingă acest principiu ar fi un vînzător.

(10 februarie 1878)

„FIINDCĂ NOI SÎNTEM..."

Fiindcă noi sîntem atît de orbiți încît nu sîntem în stare de a vedea lămurit poziția în care ne aflăm față cu Rusia și cu cererea ei pentru retrocesiunea Basarabiei, „Gazeta St. Petersburg" de la 2 (14) fevruarie are bunăvoință a ne lumina asupra acestor împrejurări.

Iată articolul.

Care-i motivul părerei negative a românilor în privirea cesiunii părții de sud a Basarabiei; interesul real al țarei și al mîndriei naționale? Înainte de toate trebuie să relevăm că Rusiei nici prin gînd nu i-a trecut de a spolia România, că nu poate fi nici vorba măcar de pierderi materiale ale Principatului. Dacă România apreţiază fruntarii

naturale şi rătunzile, dacă înţelege că ignorarea acestor condiţii în dezavantagiul unui vecin puternic nu duce niciodată la un bun rezultat final, atunci nu trebuie să fie zgîrcită cu cîteva mile pătrate de pămînt plin de lacuri şi mlaştine. Şi nouă ne trebuie o frontieră naturală ca şi României şi aceasta nu se poate stabili altfel decît primind noi Basarabia de sud, iar nu cedînd pe cea de nord, precum cerea mai deunăzi o foaie românească. Dacă pentru România e o cestiune de onoare naţională şi militară de-a păstra partea respectivă de ţară, e şi pentru noi o cestiune analogă de a restabili graniţele noastre precum erau ele înainte de 1856.

Să admitem că de amîndouă părţile e amor-propriu la mijloc, dar un amor-propriu este acela al unui popor de 80 000.000, şi celălalt a unui popor de patru-cinci milioane.

Presa românească se laudă fără folos cu conlucrarea României la război, cu jertfele sale, cu ajutorul ce ni l-a adus. În faptă, România ne-a adus folos real, dar şi-a folosit sieşi cu mult mai mult încă. Au cheltuit zece milioane de franci cu războiul, dar armata noastră a plătit cu zece, ba cu douăzeci de milioane mai mult în România pentru toate necesităţile vieţii. Nu voim să relevăm întrebarea care din cele două state e datornic celuilalt; dar i-am sfătui pe confraţii noştri din Bucureşti să n-o releveze nici ei. Dacă România se arată implacabilă faţă cu noi, ea contează desigur pe sprijinul puterilor; e apoi posibil ca să-şi găsească un asemenea sprijin chiar la amicii noştri cei mai buni, cari sînt totdauna gata de a nedreptăţi pe Rusia; asemenea se poate ca Rusia să nu insiste asupra acestor pretenţii, întîmpinînd rezistenţă din partea fostului ei aliat. Frontiera noastră naturală trebuie s-o avem, acum ori mai tîrziu; de cîţiva ani mai mult ori mai puţin nu ne pasă.

Ce se va întîmpla însă atuncea cînd, în momentul unor stipulaţiuni internaţionale, Rusia insul

tată nu va face nici un fel de pretenții în favorul României? Anglia și Austria se vor face din proprie mărinimie procuratorii României? Anglia, care pledează atît de mult pentru rămășițele puterii sultanului, Austria, care e contra unor state nouă și puternice la marginile sale? Sîntem departe de a amenința pe români, și amenințările nici n-ar folosi nimic față cu un popor viteaz care a dovedit lumei întregi îndreptățirea neatîrnării sale. Am voi să punem numai întrebarea pe baza ei justă și s-o liberăm de complicațiunile care se creează prin presa română, ce se lasă a fi tîrîtă prea departe.

Noi, pentru a contribui asemenea la restabilirea întrebării pe bazele ei adevărate, vom răspunde următoarele.

1 Cestiunea Basarabiei, care poate fi pentru Rusia o cestiune de onoare militară, deși după a noastră părere rău înțeleasă, este pentru noi nu numai o cestiune de onoare, ci una de existență. România, pierzînd pămîntul ce domineazá gurile Dunării, devine un stat indiferent, de-a cărui existență sau neexistență nu s-ar mai interesa absolut nimenea.

Acest interes ar fi indiferent dacă am fi destul de puternici sau dacă cel puțin am avea noi margini naturale spre vecini cari să ne înlesnească apărarea. Dar, cu țara deschisă spre nord și față cu un vecin cu precovîrșire puternic, tăria noastră nu poate consista decît în interesul economic pe care Occidentu-l are pentru drumul pe apă al Dunării și Mării Negre. Deci pentru acest petec de pămînt în stînga Dunării, care-a fost al nostru de la 1300 începînd și pe care Rusia nu l-a posedat decît 44 ani, nu există nici un echivalent.

2. Presupuind că din parte-ne n-ar fi decît amor-propriu (ceea ce, în treacăt vorbind, nu e), nu înțelegem de unde ziarul rusesc ia ciudata teorie că un popor de 4-5 milioane trebuie să aibă mai puțin amor-propriu decît unul de 80 de milioane? Statele, ca personalități politice, sînt

egale de jure şi deosebirea de facto stă numai în puterea pe care o dezvoltă într-o stare nejuridică şi anormală de lucruri, adică în război, şi în înrîurirea pe care o esercită prin frica ce inspiră cu ameninţarea puterei fizice. Dar dacă e vorba ca puterea fizică a statelor să domnească, atunci nu mai e vorba nici de amor-propriu, nici de neamor-propriu, ci pur şi simplu de care pe care va bate Dacă Rusia vrea să ia cu de-a sila ceea ce se refuză de bunăvoie, vom rezista, ne va bate şi va lua ceea ce e al nostru, dar cel puţin nu ni se va putea imputa că am fost atît de decăzuţi încît, de bunăvoie şi cunoscînd limpede una din principalele noastre condiţiuni de viaţă, am dat-o de înjosiţi ce sîntem în mînile Rusiei pentru... bani sau altele.

3. Plîngerea că armata rusească ar fi plătit 10-20 de milioane mai mult decît se cădea pentru trebuinţele ei şi cumcă ţara s-ar fi folosit din aceasta e o plîngere foarte nelalocul ei de vreme ce nimenea nu poartă vina ei morală. E o lege economică, în China, Rusia, Anglia, ca şi-n România, că, înmulţindu-se cererea unor obiecte, se urcă preţul lor. De se foloseşte sau nu o ţară dintr-aceasta este indiferent pe de o parte faţă cu chestiunea internaţională de care e vorba, şi neevitabil pe de alta.

Turcii asemenea iau mai scump de la ruşi pentru obiectele ce le vînd. Oare turcii au cauză de a fi mulţămitori Rusiei pentru aceasta? Nu ne credem în drept a da lecţii de economie politică ziarelor ruseşti, dar într-adevăr ne minunăm cum ni se poate face nouă o vină din trebuinţele armatei ruseşti, pe cari, dacă şi le procura din Rusia, le plătea şi mai scump. Acest pretins cîştig al negustorilor din România nu constituie o pierdere pentru Rusia dacă ea, procurîndu-şi obiecte de trai din alte locuri şi nu din România, le-ar fi plătit şi mai scump. Apoi să nu uităm că parte din aceste pierderi ale soldaţilor, individual vorbind, erau de atribuit neştiinţei lor de-a se orienta, iar

pe de alta că şi traiul românilor s-a scumpit, fără ca producţiunea să se augmenteze în mod considerabil. Din contra încă. Afară de aceea cheltuielile statului român ca atare, după cît ştim noi, nu sînt de 10, ci de 260 de milioane, ceea ce e o mare deosebire.

4. Cît despre graniţele naturale ale Rusiei, să ne deie voie confraţii noştri să le-o spunem că cu teoria graniţelor naturale departe mergem. Graniţe naturale îi trebuiesc unui stat slab ca România, ce are nevoie de ajutorul configuraţiunii teritoriale spre a se apăra. Dar ce graniţe naturale trebuiesc puternicei Rusii contra periculoasei şi ameninţătoarei Românii? Iar graniţele naturale ale sistemului de stepe de peste Nistru sînt Carpaţii şi Dunărea, adică România întreagă. Dacă Rusia voieşte într-adevăr să realizeze teoria graniţelor naturale, atuncea ar trebui să anexeze toată România, dacă cerinţa de graniţe naturale ar fi un drept. Noi ştim că sub pretextul de-a avea graniţi naturale s-ar putea cuceri universul întreg

Din parte-ne ni se pare însă că nici onoarea de stat şi cea militară a Rusiei nu poate pretinde de a se lua de la un popor un pămînt care de cinci sute de ani este al lui şi pe care de bunăvoie nu voieşte să-l dea, nici Rusia n-are nevoie faţă cu... ameninţătoarea noastră putere de aşa-numitele graniţe naturale, c-un cuvînt că nu e nici un motiv plauzibil pentru a face o asemenea cerere, pe cînd noi avem grave, foarte grave motive de a o refuza.

(14 februarie 1878)

„DE CÎTE ORI S-A FĂCUT ÎN PARLAMENTUL NOSTRU..."

De cîte ori s-a făcut în Parlamentul nostru întrebări guvernului asupra adevăratelor condiţii de pace ale Rusiei, de cîte ori s-a ridicat prin presă

cestiunea sarabiei atîtea ori guvernul răspundea că nu știe nimic. căci și celelalte guverne nu știu nimic despre acestea, iar în privirea Basarabiei ne răspundea Românul" Calomnii de ale conservatorilor, ca să discrediteze guvernul, scorniri ca să amăgească opinia publică, cai verzi pe păreți și invențiuni cari pun la îndoială loialitatea înaltului nostru aliat, fum care se va risipi la cea dintîi rază de adevăr

Iată în fine că sosi generalul Ignatief, pentru a ne spune nouă tuturor că Dumnezeu a făcut lumea la 1812 și că pentru Rusia numai aceea e drept ce s-a făcut de atunci încoace. Deci, fiindc-au anexat Basarabia la 1812, trebuie să reanexeze astăzi părticica ce-am recăpătat-o noi cu mare greu la 1856.

Știindu-se că lumea nu-i făcută la 1812 și Basarabia a fost a noastră din veacul al patrusprezecelea, ba poartă chiar numele celei mai vechi dinastii românești, a dinastiei Basarabilor, care luase partea de loc de la tătari într-o vreme în care nu prea era vorba de împărăția rusească și fiindcă guvernul nostru știe importanța împreunată cu această cucerire a lui Mircea cel Bătrîn era natural ca guvernul nostru... să nu știe nimic, absolut nimic despre intenția Rusiei, ba, mai mult încă, atît era de neștiutor asupra acestui punct, pe care celelalte puteri îl știau înaintea trecerii Dunări (i) a armatelor rusești, încît au intrat și în război pentru ruși. Ca să arătăm cîtă dreptate avea guvernul că nu știe absolut nimic reproducem pasagele de mai jos din nota pe care contele Șuvalof a comunicat-o lui Lord Derby deja la 8 iulie 1877

Această notă de asigurări cumcă interesele engleze nu vor fi atinse nici în Egipet, la Canalul de Suez, nici la Golful Persan, nici în Dardanele, pentru că Rusia pune mare preț pe neutralitatea Angliei. Apoi spune condițiile unei păci care s-ar încheia înainte de a trece rușii Balcanii. În aceste condiții se prevede reforma Bulgariei, rătunjirea

frontierilor Serbiei, noua poziție a Bosniei și Herțegovinei și în sfîrșit vine la România și la pretențiile proprii ale Rusiei.

Cît despre România, care și-a proclamat neatîrnarea, împăratul e de părere că aceasta e o cestiune ce caută să fie regulată prin înțelegere comună

Aceste condiții fiind primite, cabinetele ar putea să eserciteze o presiune comună asupra Porții, spuindu-i că, în caz de a refuza, rămîne răspunzătoare pentru toate urmările războiului.

Dacă Poarta ar cere pace și ar primi condițiunile pomenite mai sus înainte de a fi trecut armatele noastre Balcanii, Rusia ar primi pacea, dar și-ar păstra dreptul de a condiționa pentru sine cîteva foloase ca compensațiune pentru cheltuielile de război. Aceste foloase n-ar întrece retrocesiunea Basarabiei cedată la a. 1856 pînă la malul de Nord al Dunării (esceptîndu-se așadar Delta Dunării), și cedarea Batumului împreună cu teritoriul învecinat.

În asemenea caz România ar fi despăgubită prin înțelegere comună sau prin proclamațiunea neatîrnării sale, sau, „rămîind vasală", prin cesiunea unei părți din Dobrogea. Dacă Austro-Ungaria ar cere asemenea o compensație, fie pentru cîștigurile Rusiei, fie pentru siguranță contra reformării făcute în favoarea principatelor creștine din Peninsula Balcanică, atunci Rusia nu se va împotrivi ca Austro-Ungaria să-și afle această compensație în Bosnia și, în parte, în Herțegovina.

Acestea sînt bazele pe care le-ar aproba împăalul cu intenția de a stabili o înțelegere între sine, Europa și Anglia și de a ajunge în curînd la pace. Contele Șuvalof e împuternicit de a cerceta părerile lordului Derby în această privință, fără de a-i tăgădui cîtă valoare pune cabinetul imperial pe păstrarea bunei înțelegeri cu cabinetul din Londra.

Încolo Rusia amenință că, dacă Turcia nu s-ar

învoi cu aceste condiții înainte de a trece oști rile rusești Balcanii, atunci condițiile vor deveni mai grele etc

Din aceste destăinuiri aflăm două lucruri aproape cu siguranță. Întîi că Anglia a știut condițiile adevărate de pace încă de la iulie 1877 al doilea că Austria le-a știut asemenea, de vreme ce i s-a propus, drept compensație pentru cîștigurile rusești, Bosnia și parte din Herțegovina, al treilea că deja din iulie 1877 Rusia ceruse pentru sine Basarabia. Este verosimil ca Austria, care nu voiește Bosnia și Herțegovina, și Anglia, care ține la existența Turciei, fără a face o cestiune capitală din această existență, să nu fi spus nimica ministerului nostru de externe despre aceasta?

Dar să zicem, posito sed non concesso, cumcă într-adevăr nici una din puteri, nici binevoitoarea Italie, nici indiferenta Franță n-au avut de zis nici un cuvînt în privirea integrității României și c-am rămas cu totul izolați Se potrivea oare cu rolul guvernului românesc să tăgăduiască acest lucru și să ne joace pînă acuma trista figură a unui înșelător înșelat?

Ceea ce am fi cerut e ca guvernul liberal, presupuindu-l chiar compus din oameni înstrăinați, să spuie sincer pericolele în care plutește țara și să se ducă în întunericul din care a ieșit, pentru a lăsa să lucreze oamenii a căror nume de la a 1870 încoace e legat cu însuși destinele țării și a căror cea mai mare glorie ar fi ca să moară pentr-o țară a cărui trecut și mărire ei au creat-o Prin urmare elementul istoric din România ar fi trebuit să predomnească în aceste momente, în care istoria întreagă a României e primejduită. Și crează-se că cel din urmă răzaș din vremea lui Ștefan Vodă sau a măriților Basarabi are mai mult simț istoric și mai multă iubire de țară decît veniturile cari decid astăzi asupra țării românești

(15 februarie 1878)

„ÎN NUMĂRUL NOSTRU DE VINERI..."

În numărul nostru de vineri am publicat o co respondință din Bucureşti a ziarului „Nordul" Opinia acestui ziar este importantă. El reprezintă în Europa ideile şi tendințele politicei ruseşti. El este pe lîngă aceasta un jurnal oficios, adică prudent şi cumpătat. Vom observa că mai întîi a păstrat asupra cestiunei Basarabiei cea mai adîncă tăcere şi numai după ce această cestiune a fost pusă oficial la ordinea zilei a diplomației el în sfîrşit a deschis gura despre dînsa.

Nu putem a ne îndoi un moment că această corespondință să nu reproducă în mod fidel nu numai ideile, dar chiar limbagiul guvernului rusesc

Ce zice dar organul cabinetului din St. Petersburg? Cum face istoricul cestiunei şi în ce mod poleieşte hapul pe care vrea să facă să-l înghită România? Argumentațiunea sa pare solidă pentru cei ce nu cunosc cestiunea, atitudinea sa pare binevoitoare României şi povețile sale părinteşti. Le seigneur Jupiter sait dorer la pilule. Mai întîi stabileşte că Basarabia a fost cucerită de ruşi în 1812 de la populațiunile sălbatice locuind sub corturi, asemănate cu cerchezii, şi că în 1856 ea n-a fost dar restituită legitimilor săi proprietari

Atîtea cuvinte, atîtea erori istorice. Basarabia în 1812 făcea parte integrantă din Moldova, de care fusese alipită în curs de mai bine de patru sute de ani. Ea a urmat pînă la 1812 soarta aces tui principat, a cărui a constituit aproape jumăta tea. Independentă la început, ca Moldova, şi sub dinastia Bogdanilor, a susținut acea luptă eroică şi disproporționată în contra islamismului învingător a cărei culme strălucitoare au fost victoriile lui Ştefan cel Mare, luptă care, cu mult înainte de aparițiunea politică a Rusiei pe scena lumei, a oprit la Dunăre, parte prin arme, parte prin înțelepte tractate, progresele spăimîntătoare ale Semilunei. În sfîrşit, împreună cu Moldova, a intrat cu Înalta Poartă în acele relații rău definite pe

care diplomaţia modernă, în lipsa de alte cuvinte le-a caracterizat prin numirile împrumutate dicţionarului feodalităţei, de suzeranitate şi vasalitate dar care în drept constituiau mai mult un fel de independenţă a celui slab protegiata de cel tare, în schimbul a cîtorva îndatoriri precise Se va zice poate că în limbagiul Porţei otomane, la acea epocă, Valahia şi Moldova formau parte din Imperiul Otoman cu toate privilegiurile şi imunităţile lor. Este adevărat. Dar nu trebuie a se uita că atunci padişahul lua titlul de împărat al împăraţilor şi considera tot pămîntul cunoscut ca fiind proprietatea sa, cel puţin în drept dacă nu în fapt Orişicum, în 1812, ca în tot cursul istoriei sale, Moldova cu Basarabia împreună formau un stat deosebit, cu legile şi prinţul său, şi se aflau supuse numai la ceea ce diplomaţia a numit impropriu suzeranitatea Porţei otomane. Basarabia fiind în această situaţiune în 1812 a fost, în actul oficial de cesiune, dobîndită de către Rusia de la Poarta otomană, dar în realitate răpită de la legitimul şi adevăratul său proprietar, care era Moldova, şi transmisă de către acel ce nu avea drept s-o cedeze la acel ce nu avea drept s-o ia În nici un caz n-a fost cucerită, căci Rusia, atuncea chemată îndărăt de invaziunea napoleoniană, se retrăgea în grabă, şi încă şi mai puţin cucerită de la populaţiunea musulmană-tătărască locuind sub corturi.

Se poate ca în sudul Basarabiei, precum în Crimeea şi sudul Rusiei, precum în Dobrogea, să se fi aflat pe atunci cîteva pîlcuri de bandiţi nesupuşi, tătari musulmani ce înfruntară autoritatea guvernelor regulate ale acestor localităţi, care era, atunci ca şi acum, Moldova, Poarta otomană şi Rusia Însă se poate oare serios susţine că de la dînşii Rusia a cucerit Basarabia, dacă este vorba de cucerire? Şi că dînsa revendică această provincie astăzi ca legitima lor moştenitoare? Populaţiunea musulmană-tătărască locuind sub corturi, formînd o entitate politica în mijlocul Eu-

ropci și la începutul secolului al XIX-lea, este o ingenioasă descoperire a corespondentului „Nordului" pentru care ar trebui să solicite un brevet de invențiune.

În orice caz, dacă se aflau în mlaștinile Deltei Dunărei cîteva triburi vagaboande de tătari, imensa majoritate a populațiunei era compusă de români agricultori, cu portul, cu limba, cu tradițiunile române. Chiar astăzi ei formează în Basarabia rămasă rusă o populațiune compactă de aproape 700.000 locuitori

Iată pentru ce susținem că mica parte de Basarabie pe care o posedă România a fost într-adevăr restituită legitimului său proprietar. Iată răspunsul nostru în privința dreptului României asupra Basarabiei.

Dar, adaogă corespondentul „Nordului", chiar așa să fie, alta era în 1856 a da Basarabia micului principat al Moldovei, și alta este a o lăsa astăzi în mîinele unui puternic stat de al doilea ordin, ca România. Va să zică motivul Rusiei principal ar fi temerea ce i-ar insufla puternica Românie, al cărei teritoriu n-are nici sfertul din întinderea celei mai mici guvernii rusești, care are astăzi 4 milioane și jumătate locuitori, cam împuținați la fiecare zece sau 15 ani prin răzbelările frecuente dintre vecinii săi puternici. Acest stat ar înspăimînta în viitor pe puternica Rusie, care numai astăzi numără 80 milioane de locuitori.

Pe lîngă aceasta se mai constituie în Orient pe flancul acestei teribile Românii două principate slave, Serbia și Bulgaria, tot atît de importante fiecare din ele ca însăși România. Și cu toate acestea România este de temut și în contra ei trebuiesc luate măsuri de siguranță! Nu credem a putea caracteriza mai bine un asemenea raționament decît lăsîndu-i numele ce însuși corespondentul „Nordului" simte că-l merită, adică acel de panglicărie dialectică.

Dacă România a violat Tratatul de Paris, adaugă ingeniosul corespondent, de ce Rusia să-l res-

pecteze? Apoi oricine poate opune României acest raționament, afară de însuşi Rusia. Dacă România nu viola Tratatul de Paris, apoi Rusia putea să treacă Prutul fără opunere, chiar armată? Apoi toate resursele României erau să fie puse la dispozițiune Rusiei? Apoi însuşi armata română era în drept să treacă Dunărea şi să sosească sub întăriturile Plevnei, la un moment destul de oportun? Toate astea nu s-au putut face desigur fără violarea Tratatului din Paris. Dară Rusia, care a cerut aceste călcări de la România şi care s-a folosit de ele, este ea în drept astăzi să le reproşeze României şi să se bazeze pe ele spre a o dezmembra? Scrupulurile nu sînt prea la modă în diplomația de astăzi, dară toate au o margine în lumea asta şi chiar dreptul celui mai tare trebuie încă să se razime pe o umbră oarecare de rațiune şi de morală.

Sîntem siguri că diplomația rusească o va înțelege în cele din urmă. Cît pentru cuvîntul de ingratitudine, pe care corespondentul „Nordului" îl strecoară la sfîrşitul articolului său, sînt multe de zis în privința aceasta. Nu negăm îndatoririle ce avem către Rusia, cînd acum vreo cincizeci de ani ea a făcut să reînvieze privilegiurile noastre călcate în picioare de Poartă, aceasta n-o uităm, însă, din nenorocire, trebuie să ne aducem aminte că această binefacere a fost răsplătită prin pierderea Basarabiei, care este a treia parte din teritoriul României, şi din care bucățica restituită la 1856 este astăzi încă obiectul poftelor cabinetului din St. Petersburg. Pe lîngă asta, de cîte ori de atunci n-am plătit acest serviciu?

Țara noastră a fost călcată de vreo patru-cinci ori în acest secol de către Rusia, din această cauză comerciul şi agricultura noastră au trebuit să sufere nişte catastrofe aproape periodice, cari la fiece zece-cincisprezece ani ne fac a pierde tot fructul muncei noastre. Noi sîntem baza de operațiuni a Rusiei în contra Imperiului turcesc. Noi îi servim de grînar, de cazarmă, de pozițiune

înaintată l-am dat în atîtea rînduri bogăția noastră, fructul muncei noastre, de astă dată i-am dat și sîngele nostru

Daca s-ar trage o socoteală, nu știm care ar rămîne dator, marea Rusie, sau mica Românie? Însă noi nu insistăm asupra acestei compatibilități politice. Nu credem în proverbul francez că les bons comptes font les bons amis. Astăzi ne oferă o tocmeală, o compensațiune, Dobrogea în locul Basarabiei. Darurile sale ni se par primejdioase.

Misiunea României este pe malul stîng al Dunărei, n-are ce căta pe malul drept, unde, deși locuiesc mulți români, totuși majoritatea populațiunei este de ginte slavă. A ne lăsa ceea ce avem, iată ce cerem de la stricta dreptate a Rusiei De la echitatea și înțelepciunea ei și a Europei am putea cere numai Delta Dunărei, care a fost a noastră, și indemnitatea pentru pagubele noastre de răzbel Atîta și nimic mai mult. Dacă nici atîta nu putem obține, ei bine, aceasta se va adăoga la partea activului nostru de recunoștință și vom avea cel puțin mîndria de a fi îndatorat gratis o mare, bogată și puternică împărăție

(19 februarie 1878)

„DE CÎTEVA ZILE LIMBAGIUL ZIARELOR LIBERALE..."

De cîteva zile limbagiul ziarelor liberale s-au înăsprit preste măsură, ele bat toba cea mare și ne învinovățesc – ca totdauna că unica noastră țintă este de a compromite și răsturna ministerul în momente atît de grele. O acuzare și mai gravă este că, cu ajutorul Rusiei, am voi să înlăturăm Constituția și că pierdem ocazia de a ne recomanda învingătorilor, cedîndu-le Basarabia și primind în schimb o altă constituție.

În „Corespondința politică" găsim apoi știrea

că M S. Domnul va abdica în caz dacă ruşii ar insista în cererea lor pentru Basarabia, iar ruşii propun candidat pentru domnie pe prinţul Grigorie Mih Sturdza. Prinţul Grigorie Mih. Sturdza este însă unul din cei cari au subsemnat petiţia de la Iaşi

Alăturînd „Corespondenţa politică" cu acuzaţiunile „Românului" vedem că ştirile acestea trebuie să aibe unul şi acelaş izvor

De aceea vom discuta punct cu punct aceste ştiri, nu pentru a răspunde „Românului", pentru că, o spunem de mai înainte, cine ne crede pe noi răi români, răi naţionalişti şi răi patrioţi nu merită ca să discutăm cu dînsul Cine este în stare să creadă că partidul conservator, a cărui existenţă este legată de existenţa ţării, a cărui istorie pînă ieri era însăşi istoria ţării, ar fi în stare sa dea astăzi mîna cu ruşii, după esperienţele făcute cu Cantemir Vodă, după fanarioţi, după vînzarea Bucovinei, care s-a făcut printr-un general rus, după răpirea Basarabiei, făcută asemenea prin cumpărarea lui Moruzi, după Regulament, care au introdus începuturile de statornicie economică şi socială în clasele istorice ale ţărei, cine ar crede deci că noi, cari vedem limpede toate înrîuririle rele şi toate dezastrele urmate din alianţele cu Rusia, am da astăzi mîna cu ea pentru a schimba legile interne ale ţărei, acela ar trebui să-şi zică pe faţă: conservatorii sînt străini, trădători de ţară şi trebuie esterminaţi. Aceasta-i singura concluzie ce se poate face din acuzarea „Românului" şi-i rugăm s-o facă. Dar repetăm că asemenea acuzator nu merită nici un răspuns.

Noi le vom aduce aminte două lucruri. Cînd s-au anexat Bucovina nu s-a găsit un singur boier accesibil mituirii, cînd s-au răpit Basarabia asemenea nu s-a găsit nici unul care să fi consimţit cu ruşii. Protestul Divanului de la 1812 e faţă.

Dar la ce să mai răsfoim istoria, a cărei pagine sînt pline de sîngele şi de lacrimile noastre şi în care sînt înscrise vremi cînd neamul d-lui

C. A Rosetti petrecea sub cerul fericit al Greciei, iar a d-lui Voinov prin Bulgaria Să venim la acuzările actuale.

Voim să schimbăm Constituția, zice „Românul", conform cu stipulațiunile petiției de la Iași

Petiția de la Iași era făcută în vreme de pace, cînd nu era vorba de invazie rusească: a fost adresată Măriei Sale Preaînălțatului nostru Domn, ca o formulare de dorințe a căror realizare se căuta tot pe calea prevăzută de însuși Constituțiunea țărei. De atunci încoace opiniele noastre s-au adîncit și în orice caz repetarea acelei petiții ar avea acelaș spirit, dar nu se știe dacă ar mai conținea aceleași puncte sau și altele. Dar, dacă ea s-ar repeta, o spunem de mai nainte, că aceasta s-ar întîmpla numai în vreme de pace și, de voim o schimbare, e numai urmînd calea legiuită. Sîntem contra lovirilor de stat, pentru că ele împuținează conștiința de drept a poporului, ba o nimicesc chiar. Această conștiință, atît de rău încurcată prin introducerea a sute de legi traduse din franțuzește, nu trebuie nimicită prin răsturnarea de legi fundamentale pe cari M. Sa Domnul a jurat. M. Sa Domnul trebuie dezlegat de jurămîntul său prin aceleași puteri cari l-au legat cu jurămînt, deci tot prin nația românească. Precumpănirea pe care Constituția actuală o dă advocaților fără pricini și claselor nepozitive asupra claselor istorice și pozitive nu ne place desigur nouă, căci într-un popor de țărani, mari și mici, am dori ca clasele țărănești, fie sub forma de proprietar mare, fie sub forma de răzaș, moșnean, împroprietărit, să aibă de zis cuvîntul cel dintîi și cel de pe urmă. Am dori asemenea o poziție materială mai bună pentru preoțime și pentru învățătorul sătesc, cu un cuvînt toate ramurile de activitate cîte au în vedere ridicarea și emanciparea prin cultură a claselor agricole am dori să se bucure de o deosebită atenție, ceea ce astăzi nu se întîmplă, căci Constituția a creat un povîrniș fals, pe care se mișcă mai mult ori mai

puțin toate guvernele. Am dori apoi statornicia în toate ramurile administrației și justiției, neatîrnarea funcționarului onest și inteligent de capriciile ministrului, și toate acestea nu se pot introduce fără o schimbare a mecanismului actual, născut sub dictarea Constituției.

Dar de la aceste dorințe, pe care sperăm a le putea împlini pe calea prescrisă de lege și în vreme de liniște și pace, pînă la înțelegerea cu Rusia ca să ne ajute a face lovire de stat și să-i dăm drept recompensă Basarabia, este deosebire cît cerul de pămînt. Rusia e prea puternică pentru ca s-o putem birui, dar Rusia nu e destul de puternică pentru a ne face să-i dăm de bunăvoie o palmă de loc din pămîntul patriei sau să-i cerem ajutorul pentru schimbarea legilor interne ale țărei.

Venim acum la știrile „Corespondenței politice".

Dacă M. Sa voiește să abdice nu putem ști, deși am putea-o înțelege. După ce M. Sa s-a purtat atît de cavalerește cu Rusia și spera a fi tratat pe un picior egal, cum se și cuvine coborîtorului nobil dintr-o familie care și-a amestecat sîngele cu acela a lui Carol Magnu și care e mai veche și istoric mai însemnată decît cea de Holstein (Romanof), înțelegem ca inima M. Sale să fie jignită de cererea Rusiei, care nu se poate justifica din nici un punct de vedere. Dar opinia noastră nu este ca M. Sa să abdice. Fratele M. Sale, care ar urma în mod firesc la tron, nu ar avea acele esperiențe dureroase ale M. Sale cari l-ar prezerva pe viitor de esperimențe primejdioase a partidului estrem, compus din oamenii ce nu știu nimic și nu au nimic, care nu cunosc istoria țărei lor, nu au averi de pierdut, nici un nume istoric de păstrat și cari nu riscă decît cel mult ridicola lor personalitate individuală supuind țara la cele mai grele încercări.

Cît despre candidatul rusesc, care ar fi prințul Gr M. Sturza, credem că știrea e o pură calomnie răspîndită poate de chiar inamicii națio-

nalității noastre pentru a discredita pe aceia cari se opun astăzi mai mult pretențiilor Rusiei.

Prințul face parte din partidul conservator; prin urmare e dinastic și apoi e de-a dreptul absurd de a crede că ar primi să fie recomandat de ruși pentru junghiarea propriei sale patrii.

Noi avem credința că nu vom pierde Basarabia. Cererea Rusiei e strigătoare la cer, nemaipomenită, apoi pămîntul de care e vorba nu e rupt din trupul Rusiei, precum le place a susține, ci al nostru de pe la începutul veacului al patrusprezecilea, și n-a fost nici cincizeci de ani sub dominația rusească. Putem dovedi oricui cu documente și cu istoria în mînă că n-a fost nici cucerit cu sabia de ruși. Prin influență engleză, turcii au cedat un drum rușilor, pe care drum rușii, prin „mituirea" comisarilor turci l-au prefăcut într-o țară. E aceeași istorie ca și în Bucovina, numai sub alte împrejururi Că comisarii turcești au vîndut pe ruble un pămînt ce nu era al lor nu e motiv ca românii să-și vînză pe ruble pămîntul patriei lor străveche.

Prin urmare vom ieși din război c-o mulțime de esperiențe dureroase, care vor servi de învăț M. Sale, cu pierderi de oameni și bani, ruinați poate-dar nu vom pierde Basarabia, și desigur nu cu bunăvoia noastră.

(21 februarie 1878)

„VENIM ÎNCĂ O DATĂ ASUPRA SCRISORII..."

Venim încă o dată asupra scrisorii adresate directorului ziarului „Le Nord" de către un domn X. din București. Deci reproducem textul francez, ca să nu fie îndoială de autenticitate și ca să vedem argumentele de care se servește pentru a justifica cererea Rusiei.

De quoi s'agit-il en effet? De la restitution à la Russie d'un territoire qu'elle a dû céder à la suite de la guerre de Crimée...

Je rechercherai l'historique de ce lambeau de terre; qui n'a pas été arraché à la Russie par la force des armes, ni conquis par la Roumanie...

La Bessarabie a été conquiseà une grande époque et par des généraux au renom populaire, Roumiantsof, Soumarof, sur une population musulmane, tatare, campant sous la tente et reprc duite assez fidèlement de nos jours par ces odieux Tcherkesses... Ainsi conquise sur ces peuplades a dèmi sauvages, la Bessarabie, à „aucun point de vue", n a pu être considérée par le Traité de Paris „comme restituee à ses possesseurs legitimes".

Înainte de toate un preambul.„Basarabia este numele medieval al Ţărei Româneşti şi vine de la numele dinastiei Ţărei Româneşti, a Basarabilor. În secolul al patrusprezecelea Mircea cel Bătrîn, vestitul domn al Ţărei Româneşti şi despot al Dobrogei, domn al Silistrei şi al ţărilor tătăreşti pînă la mare, cel care a luat parte la bătălia de pe şesul Kossovo, la bătălia de la Nicopole, între luptătorii creştini între cari erau conetabilul Franţei, regele Ungariei şi marele prior Frideric de Hohenzollern, acest Mircea şi-a întins domnia pînă în Nistru, de unde partea aceea de loc care e în posesiunea noastră a păstrat numele de Basarabia de la Mircea Basarab. Va să zică „le vrai possesseur" este Ţara Românească, Valachia magna. –

Ceea ce se numeşte Basarabie rusească au binevoit ruşii s-o numească astfel, dar aceea, afară de părţile de la sud, e Moldovă curată şi anume jumătatea ţărei Moldovei.

A cui a fost însă Basarabia noastră pînă în Nistru în veacul al patrusprezecelea? A unor tătari pe cari generalii vestiţi (şi ce trece oare peste un general vestit?) i-a cules de sub corturi, „roiuri" pe jumătate sălbatece, zice d. X.

Nu vorbim de ziua de astăzi. Românii sînt în majoritate absolută în Basarabia noastră şi străinii sînt colonizaţi de Rusia de la 1812 încoace.

Să-i vedem pe tătarii d-lui X de la 1400-1500.

La anul 1407 Alexandru cel Bun reglează prin o convenție încheiată cu negustorii din Lemberg negoțul de import, esport și tranzit. Acolo se zice

Esportînd mărfurile spre părțile tătărești (Crimeea) se va plăti de la 12 cîntare: în Suceava 1 rublă de argint, în Iași 30 groși, în Cetatea Albă (Akkermann) jum. rublă de argint; iar mergînd nu prin Cetatea Albă ci prin Tighina, se va plăti aicea vama Cetății Albe

Alexandru cel Bun era tătar!

La anul 1420, ierodiaconul rusesc Zosima, călătorind către Sfintele Locuri prin Moldova, spune următoarele.

De la Kiev, cu neguțători și cu boieri mari, am mers treizeci de mile, iară o milă e ceva peste cinci verste, și am ajuns departela un fluviu numit Bug, unde stă orașul Braslav, și am stătut acolo o săptămînă. De aci am purces prin cîmpul tătăresc, mergînd cincizeci de mile prin acel șleah tătăresc numit drum spre Dunăre; iară lîngă locul Mitirovi-Kămini am dat peste fluviul numit Nistru. Aici fu trecătoare și graniță moldovenească; din cealaltă parte a Nistrului se plătește pentru trecătoare moldovenilor, iar din ceastă parte marelui duce litvan Vitold, adecă totalitatea dării se ia din partea din care se începe trecerea și apoi moldovenii și litvanii și-o împart pe jumătate. De acolo cale de trei zile pînă la Cetatea Albă pe teritoriul Moldovei. Șezurăm la Cetatea Albă două săptămîni. De la Cetatea Albă pînă la mare este o distanță de nouă verste. Chiar la gura Nistrului stă un stîlp numit Fanar (fănariu), aci e șchelea pentru corăbii.

Publicat de Saharof în Skazaniia russkavo naroda, Petersburg 1849.

Cetatea Albă era deci... tătărască!

La anul 1421 cavalerul Guillebert de Lannoy, ambasador din partea regelui Franciei Carol VI și a regelui Angliei Enric V, descrie în cartea sa

Voyages et ambassades de Messire Guillebert de Lannoy en 1399–1450 întîlnirea cu Alexandru cel Bun şi călătoria la Cetatea Albă. Mergînd, a ajuns la une ville fermée et port sur la ditte mer Majour, nommée Mancastre ou Bellegrad où il habitent Génevis, Wallakes et Hermins – adică a ajuns la Bielograd (Cetatea Albă) unde locuiesc genovejii, români şi armeni. Cavaleriul, prădat de hoţi lîngă apa Nistrului, se adresează lui Alexandru Vodă, „care este Domn al Cetăţii Albe", şi este satisfăcut, căci hoţii prinşi au fost aduşi cu lanţuri de gît înaintea cavalerului şi i-au înapoiat banii.

Deci tot tătari sub corturi... din Genova, Moldova şi ţara armenească.

La anul 1453 Alexandru Vodă, fiul lui Iliaş, dăruieşte prin hrisov din Suceava mănăstirii Pobrata mai multe regalii. Hrisovul e iscălit şi de d-nia lui Stanciu, pîrcălab de Cetatea Albă. Tot tătar!

La anul 1475 un arhitect grec, anume Theodor, face, din porunca lui Ştefan cel Mare şi sub priveghereа pîrcălabului, un turn nou şi un zid la Cetatea Albă. El o spune aceasta prin o inscripţiune grecească, care stă şi ASTĂZI pe rămăşiţele vechilor tării din actualul Akkermann. Textul pe zid zice: „Această cetate s-a zidit în zilele preaevlaviosului Domn (10) Ştefan Voievod prin îngrijirea magistrului provinciei şi comandantului cetăţii.

Ştefan Vodă se ştie că-i tătar, iar magistrul era asupra unei provincii tătăreşti şi comandant peste o cetate de tătari din Genova.

La anul 1480 Ştefan Vodă întăreşte prin hrisov lui Mihu Buzatul o moşie. Iscălit e hrisovul de d-nia lor Gherman şi Oană, pîrcălabi de Cetatea Albă, Ivaşcu şi Maxim, pîrcălabi de Chilia. Boierii aceştia sînt tătari, ca şi Ştefan Vodă!

Anul 1513. În cartea geografică publicată de Essler şi George Ubelin, la Strassburg, şi intitulată Tabula moderna Sarmatiae sive Hungariae, Poloniae, Russiae, Prussiae et Valachiae (repro-

dusă de Lelewel în Géographie du Moyen-âge) se vede toată Basarabia pînă la mare, deci Moncastro (actualul Akkermann), Istopolis (Kilia) ca făcînd parte din Moldova.

Dar Strassburg e în Tataria!

Prin urmare:

La Bassarabie, à aucun point de vue, n'a pu être considérée par le Traité de Paris comme restituee à ses possesseurs légitimes.

Dar, adevărat, dacă a fost la mijloc nişte generali aşa de vestiţi ca Rumianţof şi Sumarof, cum să nu se poată?

Ei au luat cu sabia ţara de la populaţiuni sălbatice cari nu existau. A te bate cu inamici ce există este faptă omenească de general, dar a te bate cu inamici ce nu există... asta-i meşteşugul, şi numai generali aşa de vestiţi ca Rumianţof şi Sumarof a putut s-o facă.

Dar încă una foarte actuală. D. baron Stuart a iscălit convenţia renumită alături c-un tătar, căci Cogălniceanu, al cărui bun e cronicar moldovenesc, s-a sălbăticit în urmă ş-a trebuit cules de sub corturi de vestiţii Rumianţof şi Sumarof de lîngă apa Cogălnicului, care curge de-a lungul prin mijlocul părţii de sud a Basarabiei.

Et voilà comment on recherche l'historique de ce lambeau de terre!

(22 februarie 1878)

„ARGUMENTUL DE CĂPETENIE..."

Argumentul de căpetenie care ne întîmpină, atît în „Le Nord", cît şi în „Viedomosti", întru cît priveşte cestiunea de drept a Basarabiei este următorul: ruşii nu au luat Basarabia de la Moldova ci de la turci şi de la tătari, nu prin convenţiune, ci cu sabia; la 1856 nu a dat-o înapoi adevăraţilor ei proprietari, ci Moldovei,-n-au pierdut-o prin sabie, ci prin o stipulaţiune care azi şi-a pierdut

rațiunea de-a fi și în fine Moldova n-a contribuit întru nimic la acea cesiune, ci Basarabia i-a fost anexată numai pentru că era cea mai apropiată vecină și cel mai inofensiv stat Dacă Moldova era un stat puternic, Rusia nu ceda Basarabia etc

Îngustimea spațiului nu ne permite să dezbatem astăzi cestiunea cu documente în mînă. Într-unul din numerile viitoare vom face-o însă. Deocamdată ne mărginim a schița cestiunea astfel.

Însuși numele „Basarabia" țipă sub condeiele rusești. Căci Basarabia nu însemnează decît țara Basarabilor, precum Rusia înseamnă țara rușilor România țara românilor. De la 1370 Mircea I Basarab, care se intitula Despota Dobrodicii adică despotul Dobrogei, Domn al Silistrei și al țărilor tătărești, întinsese marginile domniei sale pînă la Nistru de-a lungul țărmului Mării Negre, cucerind aceste locuri de la tătari. Pentru capătul veacului al patrusprezecelea stăpînirea Valahiei asupra acestor locuri e necontestabilă.

La începutul veacului al cincisprezecelea, sub Alexandru cel Bun avem dovezi sigure și autentice că Basarabia era a Moldovei. Și pentru ca să nu fie nici un fel de îndoială asupra acestei stăpîniri, întîmplarea a vrut ca întreg cursul veacului pîrcălabii Cetății Albe, a Chiliei și a Hotinului să iscălească alături cu Domnii țării hrisoavele Sfatului coroanei moldovenești. Hotinul e însă tocmai în vîrful cel mai spre nord al Basarabiei actuale rusești. Cetatea Albă se află la gurile Nistrului. Chilia la gurile Dunării, încît orice document din acea vreme rezumă în aceste trei nume carta Basarabiei întregi și proprietatea Moldovei asupra-i.

În veacul al șaisprezecelea Moldova intră sub protecția Porții. Tot în acest veac această țară are nenorocirea că se stinge dinastia Dragoșizilor, cum o numește Dim. Cantemir, a Mușatinilor, dacă ne luăm după cercetările mai nouă.

Cu fiii lui Petru Rareș se stinge sau, mai drept zicînd, se-nstrăinează chiar linia nelegitimă a

familiei domneşti. Se-ncepe în Moldova o vreme neliniştită, un veac de turburări care a permis turcilor de a lua în posesiune nu în proprietate – Cetatea Albă şi Chilia. Voind să-şi întărească drepturile asupra Moldovei ei îşi crează două puncte de razim în aceste două cetăţi, în care au garnizoane turceşti şi pentru a căror hrănire ei însemnează şi un raion împrejurul cetăţilor Dar atît în raion cît şi în cetate vechile autorităţi civile moldoveneşti funcţionează mai departe

Posesiunea locurilor era uzurpată de turci, proprietatea Moldovei nu era contestată nici acum

La începutul veacului al şaptesprezecelea în fine, turcii îşi crează un al treilea razim, atît asupra Moldovei cît şi în contra Poloniei, ocupînd milităreşte cetatea Hotinului. Această cetate trece ades în mîinele moldovenilor, apoi iar o reocupă turcii, dar proprietatea şi a acestei cetăţi n-a fost înstrăinată prin nici un tratat formal. Tot în acest veac Domnii moldoveneşti colonizează ei înşii o parte din Basarabia, adică Buceagul, cu tătari, pe o întindere de două ceasuri lăţime Aceşti tătari se aşază însă cu condiţia de a se judeca singuri ei între ei, numai avînd judecăţi cu moldovenii să aibă a se judeca înaintea autorităţilor moldoveneşti.

În veacul al optsprezecelea nefericitul Dimitrie Cantemir se aliază cu ruşii. Toma Contacuzin, generalul de cavalerie al Domnului Valahiei, trece asemenea la ruşi. Turcia pierde încrederea în Domnii pămînteni şi trimite fanarioţi Această alianţă cu Rusia ne-a făcut să pierdem Domnia, armata, dezvoltarea noastră intelectuală şi economică. Domnii fanarioţi sînt numai umbrele domniei vechi. Atunci turcii pun ţările noastre sub o atîrnare foarte grea. Deşi ele aveau autonomia lor veche în toate punctele esenţiale, deşi proprietatea lor n-a fost alterată, totuşi, lipsiţi de armată, adică de puterea fizică, lipsiţi de domnia naţională, adică de puterea noastră mo

rală, noi nu puteam rezista loviturilor ce ni le da Poarta

Deşi la pacea de la Passarowitz Poarta declară că nu poate ceda Austriei Moldova, fiind ţară închinată, nu supusă cu sabia, totuşi ea mai tîrziu cedează Bucovina, iar în anul 1812 Basarabia, adică ţinutul Hotinului, o parte bună a Moldovei, şi Basarabia proprie pînă în Dunăre.

Cu sabia n-a fost luată însă nici Bucovina de austriaci, nici Basarabia de ruşi, ci prin fraudă.

Pentru Bucovina s-au cumpărat delegaţii turci şi un general rus, pentru Basarabia asemenea; căci delegaţii Rusiei primise ordin din San-Petersburg să-ncheie pace cu orice preţ, de vreme ce intrase Napoleon I în Rusia. Dragomanul Porţii, fanariotul Moruzi, cumpărat şi sperînd a veni la domnie prin ajutorul Rusiei, a-ncheiat pacea de la Bucureşti. Moldova întreagă n-o putea ceda ruşilor, că atunci n-ar fi avut unde domni, cedă deci jumătatea ei dintre Prut şi Nistru.

O flotă engleză stătea în Bosfor şi sili pe sultan să încheie pacea de la Bucureşti.

Sultanul ridică mucul condeiului de pe tratat şi trecu pe o altă hîrtie: sentinţa de moarte a lui Moruzi.

Iată în cîteva linii generale cestiunea de drept pe care ne-o rezervăm a o espune pe larg în alte numere

(1 martie 1878)

UN RASPUNS RUSESC

Un cititor rus al gazetei „Le Nord" din Bruselles trămite acelei redacţiuni o scrisoare deschisă, ca răspuns la scrisoarea asemenea deschisă, pe care d locotenent-colonel Alecsandri a adresat-o principelui Gorciacoff în privirea cererii de reanexare a Basarabiei.

Foaia noastră a fost una din cele dintîi cărora d. locotenent-colonel a binevoit a comunica acea scrisoare şi pe care am şi publicat-o româneşte

la vremea ei. Acum reproducem mai la vale și răspunsul cititorului rus și observăm numai că acestuia i s-a întîmplat un lapsus, adică a alunecat a adresa răspunsul său poetului Vasile Alecsandri, pe cînd autorul scrisoarei către principele Gorciacoff e fratele poetului, Ioan Alecsandri.

Confundînd pe poet cu omul politic, cititorul rus crede că, fiind însuși om politic, poate da lecții poetului, de aceea răspunde cu un ton oarecum magistral, pe cînd în adevăr i s-ar fi cuvenit mai de grabă tonul colegial a unui om ce voiește să măsure argumente, nu să împartă învățăminte. Relevăm acest lapsus, nu din altă cauză, ci numai pentru că el e obiectul unui fin paralogism. Cititorul rus voiește să zică că, fiind Alecsandri poet, adică mișcîndu-se pe un teren paralel, nu congruent cu acela al politicei, răspunsul din pana diplomatică ar fi oarecum superior adresei din pana cea de poet.

Ne permitem a releva că acest punct de pl care, pretinsul paralelism între poezie și politic nu este exact. Poeți se găsesc foarte rar – po tici cît frunză și iarbă.

Bunătatea sau netrebnicia unui om politı atîrnă de împrejurări, de mediul social, de constelațiunea puterilor cari își țin echilibru. Un om mediocru poate fi un politic mare în împrejurări date, dar un om mediocru nu va fi sub nici o împrejurare un poet mare.

Politica este a crea sau stîrpi condițiunile de existență a unei culturi; lucrul în sine însă al dezvoltărei intelectuale consiste ea în arte, consiste în știință, se naște și crește neatîrnat de politică și politici. Ar fi grozav a admite că activitatea cea mai pură și mai nobilă a omenirii are aceleași ținte și se servește de aceleași mijloace fără scrupul, de cari se servesc și politicii.

Stabilim deci că, dacă autorul rus e într-adevăr om politic, el răspunde asemenea numai unui om politic, nu poetului, care atare se bucură pe scara omenirii de un rang înnăscut atît de mare

încît pe lîngă dînsul mulți dintre principii cei reali sînt numai nişte bieți comedianți şi tragi-comedia mizeriei, înjosirei şi meschinălății omeneşti, al căror corelat în politic este răpirea prin putere şi amăgirea prin cuvînt.

(2 martie 1878)

„D. HAŞDEU NE TRIMITE O SCRISOARE..."

D Haşdeu ne trimite o scrisoare în care se plînge că, în articolele noastre despre Basarabia, nu constatăm că arsenalul nostru de citațiuni îl datorim istoriei critice şi Arhivei istorice. Rugăm din parte-ne să binevoiască a constata, întîi, că articolele noastre nu s-a sfîrşit încă, al doilea, că meritul lor nu se reflectă personal asupra ni mănui, al treilea, că e-n chiar interesul politic al lucrării noastre de a cita la capăt toate izvoarele de care ne-am servit. Rugăm deci să ni se îngă duie de a cita izvoarele abia la capătul studiului nostru, care se termină cu cesiunea de la 1812

(5 martie 1878)

TENDENȚE DE CUCERIRE

Situația persistă a rămînea nehotărîtă, cu toate acestea noi credem că limba cumpenei înclină spre război Într-adevăr, dacă Rusia ar face concesiunile cerute de Anglia, dacă ar supune deliberării Europei Tratatul de la San-Stefano în întregul lui, ea ar renunța la foloasele materiale în a cărora prevedere a declarat război. Căci cine va mai lua acum la serios declarațiile diplomatice făcute înaintea trecerii Prutului? Erau declarații îmbunătoare, de care noi credem că nimeni n-a fost înşelat decît acel ce au voit să fie

Aceasta o spunem despre guverne, nu despre

popoare Guvernele au fost în stare să cunoască foarte bine politica rusească și țintele ce ea le urmărește de-o sută și mai bine de ani Răsărită din rase mongolice, de natura lor cuceritoare, așezate pe stepe întinse a căror monotonie are înrîurire asupra inteligenței omenești, lipsind-o de mlădioșie și dîndu-i instincte fanatice pentru idei de-o vagă măreție, Rusia e în mod egal muma mîndriei și a lipsei de cultură, a fanatismului și a despoției Frumosul e înlocuit prin măreț, precum colinele undoiate și munții cu dumbrăvi a țărilor apusene sînt acolo înlocuite prin șesuri fără de capăt. În tendențele de cucerire, în așa-numitele misiuni istorice cari-și caută marginile naturale nu e nimic dedesubt decît pur și simplu neștiința și gustul de spoliare. În zadar caută un popor în întinderi teritoriale, în cuceriri, în războaie ceea ce-i lipsește în chiar sufletul lui, sub nici o zonă din lume nu va găsi ceea ce Dumnezeu i-a refuzat sau mai bine zicînd ceea ce Dumnezeu a voit ca să fie rezultatul muncii a multe generații dedate la lucru.

Căci stă oare destoinicia unei nații în vrun raport cu întinderea teritoriului pe care ea-l ocupă?

Mica Veneție era odată o putere mare europeană prin cultura ei intensivă, prin arte, prin industrie, prin judecata sănătoasă a aristocrației ei. Dar toate aceste condiții de mărire erau cîștigate prin muncă îndelungată, deprinderea și priceperea se moștenea apoi din neam în neam, încît chiar astăzi luceronii venețieni au păstrat mai mult gust în judecarea tablourilor decum au mulți profesori de estetică

Un rol analog l-a avut Olanda în istorie, și astăzi încă sînt state mici care se bucură de-o înflorire estraordinară, pe un pămînt de mică întindere se află mai multe averi decît în Rusia întreagă Astfel sîntem aproape siguri că în cumpăna economică Rusia, cîtu-i de mare, trage mai ușor decît mica Belgie

De aceea ni se pare că din nefericire ruşii sînt sub dominarea unui deşert sufletesc, a unui urît care-i face să caute în cuceriri ceea ce n-au înlăuntrul lor. Nouă ni se pare că cercurile culte, în loc de a stăvili acest horror vacui, în loc de a-l împlea prin muncă şi cultură, îl sumuță contra Europei, pe care o numesc îmbătrînită şi enervată, coaptă pentru a cădea întreagă sub dominație rusească.

Europa le pare astăzi în starea în care era Bizanțul la apariţiunea unui neam asemenea mongolic, a turcilor.

În locul civilizației grece înflorit-au în Bizanț o cultură turcească? Deloc. Tocmai aşa nu va înflori o cultură moscovită pe pămînturile supuse ruşilor, pentru că lipseşte rădăcina subiectivă a unei asemenea culturi. În Rusia chiar miezul culturii e în Ingermanland şi în cele trei provinții baltice, în mînele şi capetele a poate două sute de mii de oameni de origine germană, pe cînd populațiile străvechi a acelor provinții, leții, livii, crevinii şi cum îi mai cheamă, nu se vor fi aflînd cu mult mai sus decum îi va fi găsit episcopul Albrecht la anul 1200.

Astfel misiunea istorică de care se face atîta vorbă nu-i o misiune care-şi are originea în afară, ea e rezultatul unui gol sufletesc, a unei barbarii spoite cu frac şi mânuşi, a unui deşert care, de-ar stăpîni pămîntul, tot nu s-ar umple.

Cerul deasupra-l schimbi, nu sufletul, marea trecînd-o.

Pot să treacă şi Dunărea şi Carpații şi Adrianopol, să ia Roma veche, precum amenință pe cea nouă, pot să presure Europa întreagă cu cenușă şi cadavre, nu se va naşte din milioanele de oameni nici un Rafael, nici un Bethoven, nici un Kant, ba tocmai lipsa unor asemenea spirite de adîncă înțelepciune şi de un adînc sentiment pentru bunurile ce înnobilează omenirea este cauza aceiui gol sufletesc care-şi caută compensație în glorii sîngeroase şi în cuceriri.

De mult, dar mai cu seamă de o sută cincizeci de ani încoace, ținta cuceririlor rusești sînt țările răsăritene ale Europei. Nu mai vorbim despre cuvîntul d-lui Aksakof, care vede întinzîndu-se panslavismul în miezul Europei, în țările coroanei habsburgice pînă la Marea Adriatică. C-un cuvînt în loc de-a desfășura activitatea înăuntru, ochii vecinului nostru sînt pironiți cu flămîngiune asupra Apusului, cercurile culte umplu golul sufletesc cu fantasmagoria unui imperiu care ar ajunge de la Sibir pînă sub zidurile Veneției și apoi mai departe tot mai departe...

Și această misiune tainică o împlinesc apoi diplomații și baionetele. Existe testamentul lui Petru cel Mare sau nu existe, el există în capetele a mii de oameni visători cari dau tonul în Rusia.

Războiul a fost declarat Porții pentru a elibera pe creștini în formă – în fond însă pentru a cuceri întreg Imperiul otoman într-un mod care să poată fi înghițit, mai de voie, mai de nevoie, de Europa. După Turcia urmează Imperiul habsburgic, după dînsul cine mai știe cine. Scopul fictiv al războiului și scopul adevărat sînt diametral opuse

Astfel se dăruie un regat splendid celui mai neînsemnat popor din Peninsula Balcanică, bulgarilor

Se stabilește în Tratatul de la San-Stefano independența României și c-un rînd după aceea se stabilește c-un al treilea, fără de noi, dreptul de a-și trece trupele prin țara noastră, de a o ocupa cu alte cuvinte doi ani de zile. Doi ani – văzînd și făcînd s-ar preface apoi în zece și în o sută, pentru că splendidul regat bulgar e plăsmuit așa de frumos pentru ca să rămîie proprietatea ohavnică rusească.

Se stabilește principiul ca Basarabia să fie cedată prin liberă învoială, ceea ce presupune că sîntem în drept de a o ceda sau de a n-o ceda. Ne hotărîm de a n-o ceda și Rusia a ocupat-o astăzi pe deplin.

În fine susţinînd dreptul nostru vedem ivindu-se colţii prieteşugului. Bucureştii sînt împresuraţi de trupe, în Vlaşca cazacii îşi bat joc de populaţie dînd oamenii afara din case trenurile noastre cu muniţiuni sînt oprite în drum c-un cuvînt Rusia a început a întrebuinţa mijloacele ei civilizatrice pentru a ne intimida

Nu deprindem frica şi pace buna

Teamă ne e numai ca Imperiul habsburgic sa nu cadă la învoială cu Rusia, căci despre Anglia nu e vorba. Ea este în stare a ţinea război pînă ce Rusia-şi va fi zvîrlit în vînt cea din urma rublă metalica

Dar contele Andrassy a facut propuneri de împarţeală şi aceste propuneri prefac înţelegerea în complicitate şi complicitatea cu Rusia e totdeauna fatală.

N-avem nevoie a pomeni exemplul nostru. Oamenii fără simţ istoric, liberalii cosmopoliţi c-un foarte incolor sentiment de patrie s-au dat în apele Rusiei şi a declarat un război care ne-a costat mii de suflete viteze, zeci de milioane şi poate o provincie.

Zicem poate, pentru că Europa e interesată ca şi noi în cestiune. Se poate ca Rusiei să i se întîmple soarta pe care ne-o pregăteşte nouă.

Guvernul a ales o politică pe care o aprobăm ca directivă, deşi-l găsim foarte inert pentru a o executa. Guvernul liberal a intrat în iţele Rusiei şi e prea angajat, încît vecinii se găsesc în drept de a se rosti nediplomatic faţă de cei ce reprezintă ţara, coroana ei şi pe augustul purtător. Aducem aminte convorbirile dintre principele Gorciacof şi generalul Ioan Ghica, care convorbiri aveau un aer deja neînmănuşat

Nu mai vorbim de altele şi mai rele, dar destul ca, în momentul în care Gorciacof se rasteşte cazacul pradă în Vlaşca. Rastirile diplomatului se traduc în acte de brutalitate cînd ajung în rîndurile din urmă.

Deşi nu s-a născut încă rusul care să fie în

stare a ne insufla frică, grijă tot ne inspiră, ba putem zice siguranța că ne așteaptă vremi grele. Despre biruința cauzei drepte nu ne îndoim, precum nu ne îndoim că, oricare ar fi curentul ce se mișcă în contra civilizației, el trebuie să fie nimicit cu vremea. Dar acea vreme e adesea foarte departe.

Deviza noastră este: a nu spera nimic și a nu ne teme de nimic. Nesperînd nimic, n-avem nevoie de a ne mai încrede în alții precum ne-am încrezut, ci numai în noi înșine și în aceia care sînt nevoiți să ție cu noi; netemîndu-ne de nimic, n-avem nevoie de a implora generozitatea în locuri unde ea e plantă exotică.

(7 aprilie 1878)

„DE CÎTE ORI FĂCEAM OBSERVĂRILE NOASTRE..."

De cîte ori făceam observările noastre asupra infructuozității intrării în război a românilor contra Turciei, liberalii și alții de un gînd cu ei ne înșirau marile avantaje morale, pe care nația le-cîștigat trimițîndu-și floarea fiilor săi ca să moară de frig, de foame și de gloanțe înaintea valurilor de pămînt a întăriturilor Plevnei.

Cînd le spuneam că o asemenea conlucrare, ce pentru ai noștri era un fel de martiriu, trebuia să fie ținută în cumpănă de foloase, chezășuite în scris și legate cu noduri, foile liberale rîdeau de zapis și chezășie, vorbeau de generozitatea aliatului nostru, de vitejia cu care se bat dorobanții, de „A! bravii mei copii!" exclamat de cutare ori cutare ofițer străin, de laudele jurnalelor străine Cu un cuvînt, amăgitoarea glorie, vorbele mari la cari aplaudă necunoscătoarea mulțime se înflaseră ca rîul de munte, înecînd glasurile celor puțini cari, cunoscători ai istoriei naționale și a istoriei marelui vecin, prevedeau de mai înainte ce frumuseți or să se întîmple cînd vremile se vor limpezi.

Nu ştim de ce, dar de cîte ori gîndim la războiul ce l-am purtat şi la roadele ce le-am cules ne vine în minte vestitul monolog al Sir John Falstaff, în care el dă definiţia onorii.

Gloria nu se bea, nu se mănîncă, îmbracă, ea nu vindecă oasele sfărmate uiele, nu cîrpeşte mantalele rupte prin care amorţitorul crivăţ, nu-nlocuieşte porumb pe care l-au mîncat soldaţii noştri cu aldă, c-un cuvînt gloria ce-o cîştigi e frumo dar pentru dînsa e bine ca omul să nu măcar degetul cel mic, necum zeci de mii oameni şi zeci de milioane de bani, storşi la urmelor tot din spinarea muncii productive ţăranului.

La anul 1392 regele Sigismund al Ungariei încheiase alianţă cu Mircea cel Bătrîn în contra turcilor Sigismund trece Dunărea şi Nicopoli, apoi, auzind de turburări în propria ţara, se întoarce cu oaste cu tot din campanie, lăsînd pe Mircea singur cu ţara în faţa dreptului ce-l aveau turcii de a se răzbuna. Ce face însă Mircea? Poate că, mişcat de nenorocirile nobilului său aliat, s-au despărţit cu lacrimile în ochi de dînsul, urîndu-i izbîndă bună în Ungaria? Ba de loc. Mircea, întemeiat pe tratatul de alianţă, îl somează pe rege să continue războiul, căci altfel va fi rău. Regele nu urmează, se întoarce prin Oltenia, e încunjurat de oastea uşoară a Ţării Româneşti şi scapă abia cu puţini oameni ca prin urechile acului în Ardeal. Stricatu-s-au poate prieteşugul pentru vecinicie prin acest act de răzbunare? Ba nu, căci doi ani după aceea încheie o nouă alianţă cu acelaşi rege al Ungariei. În sfîrşit această alianţă îl duce pe Mircea din nou înaintea Nicopolei, unde în faţa strălucitei oşti creştine stătea Baiazid Fulgerul. După planul cuminte de război trebuia ca lupta s-o înceapă românii cu oaste uşoară şi abia după aceea să intre în luptă greaua cavalerie franţuzească. Dar cavalerii franţuji, setoşi de glorie şi plini de ambiţie, nu vor să

stea în urma moldovenilor și muntenilor, ci vor în frunte să dea năvală vitejască, să spulbere pe turci. Ce face Mircea? Recunoscînd poate generozitatea cavalerimei, s-a plecat acestui plan glorios și s-a învoit să rămîie el în urmă? El a tuns-o binișor cu oaste cu tot peste Dunăre, lăsînd oastea Crucii în știrea lui Dumnezeu și a unei sorți pe care el o prevedea foarte clar. Și cum prezisese el în consiliul de război, așa s-a întîmplat.

Creștinii conduși de entuziasm, de dorința de glorie, de cavalerism și generozitate, au fost cumplit bătuți în urma planului pe dos, dictat numai de sentimente frumoase, iar Mircea și-a scăpat oastea sa intactă în urma planului său cuminte; o oaste mică, însă prețioasă, cu care peste un an el a stins pe același Baiazid care sfărîmase frumoasa oaste creștină, în care erau față cele mai nobile și mai glorioase nume ale Europei.

Dar Mircea era un biet român cu mintea coaptă, care știa că popoarele au lucruri mai scumpe de apărat decît gloria.

Nouă ni se pare deci că, de-am fi urmat cum urmau bătrînii, de ne-am fi păstrat pentru vremi în care într-adevăr existența țării ar fi fost în joc, mai bine am fi făcut. Apoi am mai adăoga că, în schimbul suferințelor reale, a morții reale, a banilor reali cheltuiți cu războiul, ar fi trebuit să căpătăm bunuri reale, nu cuvinte frumoase prin gazete străine. Acesta-i lucru aproape de mintea omului, încît toate foloasele morale puse în cumpănă cu ceea ce am fi trebuit să cîștigăm după o campanie victorioasă sînt te miri ce și mai nimica.

Acum situațiunea e cu totul alta și mult mai nefavorabilă; o mulțime de lucruri sînt cu putință. Se vorbește de o nouă convenție ruso-română. Această convenție n-ar avea pentru noi nici un folos real, dar mulțime de pagube. Presupunînd că, în schimbul unei nouă convenții, Rusia ar renunța la Basarabia, ce se va întîmpla? Rusia învingătoare va sta față cu Austria armată și se va învoi să împartă și țara noastră; rușii vor lua Mol-

dova, austriacii Țara Românească sau, în cazul cel mai bun, Austria le va lua pe amîndouă și vom fi buni-bucuroși să încăpem sub un stat în care cnutul nu joacă nici un rol. Rusia învinsă va trebui să renunțe ș-așa la Basarabia, silită de un al treilea, încît toate sacrificele noastre de pînă acum și viitoare nu ne vor aduce decît ceea ce timpul ar fi trebuit să ne aducă prin puterea lucrurilor.

C-un cuvînt poziția noastră e mai grea decît orișicînd, dar aceasta ar fi foarte puțin dac-am fi știut a ne păstra și dacă n-am fi contribuit noi înșine de-a o-ncurca și mai rău.

(26 aprilie 1878)

„DE CÎND GUVERNUL CONSERVATOR S-A RETRAS..."

De cînd guvernul conservator s-a retras, partidul conservator observă o atitudine foarte rezervată, dar statornică. Înainte de a fi izbucnit războiul, cu ocaziunea încheierii convențiunei, în cursul războiului, după încheiarea păcii, în sfîrșit totdeauna și fată cu toate cestiunile mari, partidul conservator a combătut guvernul, dar niciodată nu i-a făcut greutăți. În deosebi „Timpul", organul partidului conservator, a combătut mereu pe guvern, l-a combătut adeseori chiar cu multă amărăciune; niciodată însă nu a uitat că, fie oricît de rău, acest guvern din nenorocire reprezentă statul român.

Dovadă ne sînt coloanele acestui ziar. Ca opoziție, am dat părerea noastră asupra faptelor guvernului, ne-am rostit asupra politicei ce credeam că este bine de a se urma din partea statului român și adeseori, plini de amărăciune, am mustrat pe aceia cari nu voiau să înțeleagă sfaturile bărbaților politici din partidul conservator.

Atunci cînd era vorba să se încheie o conven-

ție cu Rusia, ne-am rostit în cuvinte lămurite că atitudinea statului român față cu Rusia trebuie să fie rezervată, plină de respect, dar demnă și hotărîtă.

Cu toate acestea guvernul a încheiat convenția de la 4 aprilie, care ne impunea imense sacrificii morale și, în urmă, a încheiat alianța morală, care ne-a impus imense sacrificii materiale.

Am combătut guvernul pentru aceste fapte, dar noi înșine am rămas consecuenți în atitudinea noastră față cu Rusia; totdeauna rezervați, plini de respect, dar demni și hotărîți.

În urmă, la încheiarea păcii, s-au adeverit temerile noastre, exprimate încă din vreme cu atîta stăruință.

Guvernul și organele sale au căzut acum din o extremitate într-alta și au început să ieie o atitudine violentă față cu Rusia; noi însă am rămas consecuenți, adică rezervați, plini de respect, dar demni și hotărîți.

„Românul" dezmințea încă știrea despre cererea de retrocedare a Rusiei, predica încă cetitorilor săi încredere în generozitatea țarului, pe cînd, luînd act despre zgomotul răspîndit, noi puneam la îndoială temeinicia lui, dar în acea vreme declaram scurt, cuprinzător, cu demnitate și hotărît: „Nu dăm nimic Rusiei și nu primim nimic de la Rusia. Voim să întreținem relațiuni de bună vecinătate cu rușii, dar nu putem jertfi nimic de dragul lor"

Iară atunci cînd organele rusești au început să pună la îndoială drepturile României asupra Basarabiei, nu ne-am pierdut răbdarea, nu am devenit insolenți față cu o puternică invazie, ci am răsfoit cărți, ne-am folosit de munca altora, am adunat dovezi și am arătat că poporul român niciodată nu a renunțat la drepturile sale asupra Basarabiei și că prin urmare nici astăzi nu are dreptul de a renunța.

De la început deci pînă în ziua de astăzi „Timpul" a umblat pe o cale croită de iubirea de țară,

de buna chibzuință și de cunoștința trecutului și prezentului acestei țări; de la început pînă în ziua de astăzi el și-a rămas consecuent și la 4 aprilie nu susținea decît aceea ce susține și astăzi.

Dovadă ne sînt coloanele acestui ziar .

De cîtva timp însă protivnicii noștri au adoptat programul nostru politic și, voind să-l aplice, nu numai îl duc ad absurdum, ci își mai dau silință de a încredința lumea că noi combatem acest program, în vreme ce nu combatem decît lipsa de capacitate a oamenilor ce vor să-l aplice.

Astfel „Românul" în numărul de la 27 aprilie, arată cetitorilor săi cari sînt faptele patriotice ale guvernului. După aceea întreabă:

Ce făcură și ce fac în acest timp membrii și aderenții ministerului Catargi?

Membrii ai ministerului Catargi nu sînt decît bărbații politici al căror organ e „Timpul" deoarece chiar o parte din partidul conservator a părăsit pe ministerul Catargi. Organ deci al aderenților ministerului Catargi e „Timpul" îndeosebi „Timpul"

Ei bine! Ce au făcut „Timpul" pe cînd guvernul muncea pentru fericirea patriei?

Orice lovire din partea guvernului rusesc, susțin că cu dînsul este dreptatea și cu noi nedreptatea.

Așa zice „Românul"!

Am zis demult că oamenii cari scriu în ziarul „Românul" nu sînt vrednici de a sta de vorbă cu noi: nu-i mai putem dar mustra pentru grosimea obrazului lor. Ne cuprinde însă o uimire cu totul obiectivă cînd ne vedem față cu fenomenala îndrăzneală de a rosti astfel niște cuvinte atît de grave, cu toate că acela care le rostește trebuie să știe că ele cuprind un neadevăr.

„Ne cere Basarabia: BINE FACE, zic ei PRIN BROȘURE"

Zic ei?! –

În o singură broșură s-a zis ceva de asemeni, și „Timpul" a declarat scurt și lămurit că scrieto-

rul acestei broşuri nu e membru al partidului conservator şi că acest partid combate vederile cuprinse în acea una singură broşură.

„BINE FACE, zic ei prin ZIARE!" urmează „Românul"

În care anume ziar însă? Cînd? Cum?

Cu care anume cuvinte s-a zis din partea „aderenților ministerului Catargi" că „BINE FACE RUSIA DE NE CERE BASARABIA?"

Îndeosebi „Timpul" adevăratul organ al „aderenților ministerului Catargi" cînd anume a rostit cuvinte din cari ar putea rezulta ceea ce zice organul sibariților?

Nu se ştie şi nici nu-i nevoie să se ştie: „Românul" nu voieşte să producă decît un efect trecător

Am dori însă ca în sufletul cetitorilor acest efect să fie temerea ca nu cumva „Românul" să-şi facă socoteală astfel:

„Dacă vom face ca mulțimea să crează că partidul conservator, fiind la putere, ar ceda Basarabia, ea va găsi că e mai bine să o cedăm noi, fiindcă sîntem mai buni patrioți"

Dar nu credem de cuviință a mai spune unde ajung oamenii cu asemenea socoteli.

Fără îndoială... nu la Panteon.

(30 aprilie 1878)

„DE-O SEAMĂ DE VREME..."

De-o seamă de vreme „Românul" năvăleşte aprig asupra „Presei", inculpînd-o că s-ar fi contrazicînd, că ar fi susținut odată primirea Dobrogei, iar azi pledează contra ei. Lucrul stă astfel. „Presa" în realitate nu s-a rostit pînă astăzi nici pro nici contra, dar a ținut seama de opiniile amînduror taberilor. În unul din ultimii ei numeri organul conservator a găsit de cuviință a da o deosebită atențiune moțatei moțiuni a celor patruzeci şi

şase din Cameră, spre a arăta, zice „Presa", respectul nostru pentru orice opiniune care este rezultatul unei convicţiuni onorabile, iar pe de altă parte ca să supunem aprecierii publice modul de a vedea al unor bărbaţi distinşi asupra unei aşa de grave cestiuni

C-un cuvînt „Presa" nu s-a rostit încă, dar a comunicat publicului ei moţiunea, lucru ce-am făcut şi noi, dar între... varietăţi. Opiniunea celor patruzeci şi şase, departe de a fi rezultatul unei convingeri, e rezultatul fricei Cei patruzeci şi şase, cu puţine escepţii, fac parte din acel partid de cumularzi din Moldova numit fracţiune, oameni foarte viteji cînd e vorba de-a da năvală la posturile şi la moşiile statului, foarte sfioşi însă faţă cu orice împrejurare care ne-ar sili la muncă serioasă şi la gîndire serioasă, iar în fruntea lor e iscălit d. Vernescu, adică un advocat bun, un om de ispravă şi un orator simpatic în dealtmintrelea; dar ale căruia calităţi ca om de stat sînt pînă acuma foarte problematice. După opinia noastră intimă d. Vernescu pare a fi singurul care a iscălit din convingere moţiunea.

„Românul", căruia opinia celor patruzeci şi şase din orta motio belferorum îi era foarte neplăcută, în loc de-a se lega de ei de-a dreptul, se leagă de „Presa", ca şi cînd „Presa" ar fi susţinut ca ale sale opiniile d-lor Holban, Pantazi Ghica, Anghel Rachierul, Misail, Fulger Şoarec ş.a.

Vom lua şi noi motivele acelei moţiuni precum sînt reproduse în „Presa" şi credem că răsfrîngerea lor ne va fi foarte uşoară.

Iată-le:

1) Ceea ce a făcut, ceea ce face importanţa noastră politică şi istorică înaceastă partea Europei orientale este că sîntem o naţiune de rasă latină omogenă, ce rupem formidabila unitate a rasei slave.

Mergînd a ne pune în contact, a ne amesteca cu rasa slavă din Bulgaria, pierdem această importanţă.

2) Serbia a protestat cînd armata română s-a îndreptat ca să ocupe Vidinul, formulînd preten ţiuni etnografice şi istorice asupra Vidinului Nu mai este îndoială că guvernul Bulgariei va vedea cu un ochi foarte defavorabil ocupaţiunea Dobro gei de către români, nu mai este îndoială că se vor ivi certuri continue între dînsul şi guvernul român, Rusia, naturalmente, va interveni conti nuu ca să ne împace Deci intervenţiunea unui stat mare în afacerile unui stat mic, va să zică pierderea libertăţei şi independinţei de acţiune a acestuia din urmă

3) Pentru a ţine în respect şi în ordine popula ţiunile sălbatice ale Dobrogei, ne va trebui să în treţinem acolo o armată considerabilă.

O armată considerabilă în Dobrogea va să zică mai multe milioane ce se vor cheltui pe fiecare an, va să zică o cauză de slăbiciune economică a statului român

4) Pentru a face şederea în această ţară bal toasă posibilă, pentru a o face productivă, trebuie să cheltuim zecimi şi poate sutimi de milioane Cheltuielile ce vom face pentru Dobrogea vor fi mult mai considerabile decît veniturile ce ne va putea da.

5) Cînd, în fine, după 10 sau 15 ani, vom fi cheltuit sutimi de milioane pentru a face Dobro gea productivă, guvernul Bulgariei va găsi cu în lesnire un pretest ca să ne ceară Dobrogea şi dacă aceasta va conveni şi Rusiei... Dobrogea ne va fi luată cu mult mai mare înlesnire decît ni se ia astăzi Basarabia.

Ad 1 observăm că neluînd Dobrogea nu mai în trerupem formidabila unitate a rasei slave şi pier dem importanţa noastră politică şi istorică. Ne luînd-o, tocmai, lăsăm drum liber Rusiei în Penin sula Balcanică Iar amestecul şi contactul cu ra sa slavă e nedovedit, de vreme ce Dobrogea nu e locuită de bulgari, ci în cea mai mare parte de ro mâni, turci şi tătari.

Ad 2 observăm că pretenţiunile etnografice şi

istorice asupra Vidinului formulate de serbi sînt naturale, dar nu sînt c-o iotă mai îndreptățite decît cele ale României. În special Vidinul, înainte de a deveni turcesc, a fost cînd sîrbesc, cînd românesc, cînd unguresc. Întreg malul drept al Dunării, de la Vidin pînă în Marea Neagră, turcii l-au luat de la români și nu de la bulgari, nici de la sîrbi. În bătălia de la Kossowo craiul Lazăr al Serbiei fusese pe deplin bătut (1389), pe cînd la 1390 Mircea cel Bătrîn e tot încă stăpînitor al malului drept al Dunării pînă în Marea Neagră, despot al Dobrogei și Domn al Silistrei.

Ad 3 observăm că populațiunile Dobrogei nu sînt sălbatece. Românii îndeosebi au mai multe mănăstiri în Dobrogea, în carii tagma călugărească e în mare parte chiar din țara noastră, au un mitropolit propriu (mitropolitul Proilaviei și al Dristului), iar tătarii sînt în cea mai mare parte emigrați din stepele Cubanului, adecă din Rusia, și sînt agricultori, care chiar din epoca așezării lor produceau însemnate cantități de grîu pentru export, ceea de dovedește o regulată muncă agricolă, ce întrece cu mult trebuințele zilnice. Cine lucrează însă pentru export și devine producător și consumator în economia întreagă a Europei nu poate fi numit sălbatec. Tot cu acești tătari o companie engleză a lucrat drumul de fier de la Cernavoda pînă la Kiustenge și tot acești sălbateci au înființat în cîțiva ani înfloritorul oraș Medgidie, care în mai puțin de 10 ani ajunsese la 20000 de locuitori și 5000 de clădiri. Dd Holban și Soarec sînt cel puțin de zece ori mai sălbateci decît acești tătari. În fine lui Mircea Vodă nu-i era rușine de a se numi Domn al țărilor tartarice, lui Carol Vodă asemenea nu-i va fi rușine de a fi în parte și princeps Thartarorum Dobrodicii.

Punctul patru nu dovedește decît sfiala de muncă a fracțiunii. Țara este deja productivă, și o administrație compusă din oameni speciali, nu din cumularzi, postulanți și diurnași, o administrație din oameni cu cunoștințe economice și teh-

nice nu va cheltui un ban peste ceea ce poate da provincia însăşi şi va ajunge totuşi la rezultatele cele mai bune. Roşii se înţelege că sînt incapabili de a introduce o asemenea administraţie, care să procedeze cu cumpăt şi să introducă pe rînd şi gradat reformele necesare, dar incapacitatea roşilor nu dovedeşte imposibilitatea lucrului.

Cît despre punctul 5 (că guvernul Bulgariei va găsi pretexte să ne ceară Dobrogea), el e copilăresc şi ridicol. Mai întîi quo jure ar face-o aceasta invidiabilul guvern al Bulgariei?

Bulgaria fino-tartarică a hanului Boris (Mihail) nu poseda Dobrogea, Asanizii au avut-o, dar Asanizii erau, precum se ştie foarte bine, români, iar după stingerea Asanizilor malul drept al Dunării au fost al Ţării Româneşti. Etnologiceşte e o ţară locuită de români, tătari şi turci. Cîteşitreie elementele însă sînt opuse slavilor şi formează la un loc tocmai bariera ce rumpe formidabila unitate etc.

Din punct de vedere istoric, dreptul nostru asupra Dobrogei e incontestabil. Romană în vremea împăratului August şi loc de exiliu a poetului Ovid, bizantină în urmă, trecînd de la Asanizi la Ţara Românească, ea a rămas a Ţării Româneşti pînă ce ne-au fost luată de turci şi de nimeni altul. Dan II (1374–1386), după Engel, unul din cei mai buni generali ai vremii sale, începuse război cu Şişman, regele cel din urmă al Bulgariei, pentru marginele adevărate ale Ţării Româneşti de dincolo de Dunăre, un război căruia Mircea I îi pune capăt printr-un tratat de pace primit şi încheiat cu bună-credinţă. Mircea, bătut la Kossowo, ca aliat al serbilor, de către Baiazid I Fulgerul, se supune osmanilor la 1391, păstrînd însă Silistra, Şiştovul, Nicopole şi Vidinul. În plină pace şi fără nici un motiv, Baiazid ocupă la 1394 aceste locuri întărite, ceea ce-l face pe Mircea să ia parte la cruciata pornită de regele Ungariei, unde însă creştinii fură pe deplin bătuţi la 1396

La 1398 Baiazid trece Dunărea şi intră în Ţara Românească, dar, hărţuit într-una de oştirile ro mâneşti, el se retrage cu ruşine peste Dunăre După moartea în prinsoare a lui Baiazid, ajunge în Europa împărat turcesc Suleiman, pe care Mircea îl submineazà sistematic şi-l răstoarnă cu trupele şi banii săi, puind în locu-i pe Musa, tot fiu al lui Baiazid, dar prieten personal şi frate de cruce al lui

În tot timpul acesta Bulgaria proprie este numai un vilaiet turcesc, desfiinţată cu totul ca stat

În fine, după ce Mahomed I învinge şi omoară pe Musa, Mircea se vede silit a se pleca definitiv (1414) înaintea acestui Mohamed, a acestui Noe care a mîntuit chivotul împărăţiei turceşti din potopul tătarilor şi din stîncele sfîşierilor dinlăuntru. De la 1414 încetează deci formal stăpînirea malului drept al Dunării, şi Mircea a redus iar nu mai la titlul de comite al Severinului, voievod al Valahiei şi duce de Făgăraş şi Amlaş.

Cu toate consideraţiile acestea sau mai bine zicînd tocmai în puterea lor nu înţelegem panglicăriile presei roşie

Organul ministrului de externe vorbeşte de compensaţii suficiente. Noi am zis de la început că nu există compensaţii pentru Basarabia, precum nu există niciodată vro plată pentru o palmă măcar din pămîntul patriei. Aceste sînt lucruri sfinte, cari se pierd sau se cîştigă prin împrejurări istorice, dar nici se vînd, nici se cumpără, nici se schimbă.

Cumcă am ajuns de-a vedea trecut în protocoalele de la Berlin terminul umilitor de schimb e un fruct al domniei radicalilor care, nepuind nici un preţ (amanet, chezăşie, zapis) pe sîngele vărsat al românilor, era neapărat ca uşurinţa lor să aibă drept urmare dispreţul din partea Congresului. Clara pacta, boni amici. C-un tratat în regulă cu Rusia în momentul intrării în luptă nu mai era vorba de schimb, compensaţie etc , şi Basarabia

ar fi rămas a noastră împreună cu Dobrogea
Dar asupra tuturor acestora vom reveni

(2 august 1878)

„ROMANUL" REPETEAZA MEREU..."

„Românul" repetează mereu fraza pe care a rostit-o de astă iarnă încă, cumcă la intrarea noastră în acţiune nu mai trebuia un alt tratat cu Rusia, de vreme ce convenţia era cu totul suficientă şi un nou tratat n-ar fi fost decît repetarea, id est un al doilea exemplar al convenţiei.

Discuţiunea, pusă pe acest teren, pe care-l pune „Românul" desigur că nu va înainta deloc dacă nu se va arăta geneza convenţiei. În faptă hagiul de la Livadia sau c-a făcut promisiuni pozitive, cumcă Basarabia se va retroceda, sau c-a păzit o ţinută îndoielnică, nici a zis da, nici ba, lucru cetrebuia neapărat să convie ruşilor. În vremea hagialîcului la Livadia era ministru de externe d N. Ionescu, cel de incapabilă memorie.

Acest om cu puţine cunoştinţe şi cu mai puţin talent de om de stat, profesor slab şi orator bombastic, în de-altfel prototipul tuturor acelor nulităţi din Moldova cari se botează fracţiune liberă şi independentă, văzîndu-se pus în capul trebilor, începuse a împăna posturile diplomatice, cîte sînt, cu feciori de popă cari toată viaţa lor se ocupaseră cu advocatura de mîna a doua pe la tribunale şi judecătorii de pace din provincie şi acum, fără ştirea lui Dumnezeu, erau chemaţi să reprezinte maiestatea poporului român lîngă celelalte maiestăţi. În faptă politica d-lui N. Ionescu nu era nici una.

Politica externă a ţării era în realitate purtată de d. I. C. Brătianu, iar d. Ionescu nici visa de ce se petrecea la spatele sale şi găsea numai că diplomatica e un lucru plăcut şi uşor chiar în vremi

furtunoase. Cum începură a se limpezi lucrurile d. Brătianu îi trimise d-lui Ionescu demisia scrisă gata acasă, neavînd domnia lui decît s-o iscălească, iar primirea acelei demisii din partea M Sale era deja gata în buzunarul d-lui prim-ministru, înainte de a fi gîndit d. Ionescu să şi-o dea

În această vreme în care la Ministeriul de Externe era o păpuşă care nu ştia nimic din cîte se petrec şi care era pus în jeţul de ministru tocmai pentru că nu ştia să dea nici o informaţiune, hagiul de la Livadia a compromis pe deplin cestiunea Basarabiei şi a României în genere. Purtarea d-lor pare a fi fost astfel încît Rusia era în drept de a-i considera sau mai bine de a-i deconsidera ca pe nişte instrumente ale politicei ruseşti Pe această clină primejdioasă, ministeriul român, nu din patriotism pe cît de ochii lumii, căuta un pretext ca să intre în acţiune, îşi oferea alianţa etc, pe care Rusia o respingea cu stăruinţă. Ei bine, iată că sosi momentul, singurul moment avantagios în care puteau îndrepta colosalele greşeli ce le făcuse, puteau şterge promisiunile verbale ce le vor fi rostit, şi liberalii noştri sînt din nou traşi pe sfoară–cu voia lor proprie poate–puind temei pe vorbe măgulitoare în loc de-a încheia un tratat cu punctele pe i, în care să se garanteze fără înconjur şi de-a dreptul Basarabia.

Acesta este istoricul pe scurt al fazelor cari au precedat misiunea Ignatief. Cîtă vină şi cîtă greşeală a fost în procedarea guvernului va hotărî viitorul, noi putem şti numai atîta, că un tratat în regulă la intrarea noastră în acţiune era neapărat necesar, căci această intrare însemna alianţa timporală cu Rusia şi acea alianţă nu se putea face fără compensaţiuni şi fără garantarea, cu de-amănuntul stipulată, a integrităţii noastre teritoriale

De aceea am strigat noi de pe atunci: zapis chezăşie, amanet. Tot de atuncea încă am spus că Rusia e hotărîtă să ne ia Basarabia, iar „Românul" ne scotea ochii cu generozitatea aliatului nostru şi cu admiraţiunea care o are pentru armata şi diplomaţia română.

E o adevărată nenorocire de-a prevedea tot şi de-a nu putea împiedica nimic. Tot ce s-a întîmplat în urmă am prevăzut şi, încărcaţi cu hulă şi cu ocară din partea presei liberale, ne duceam pasul liniştiţi, ştiind că vremea ne va da dreptate şi cuprinşi de durerea că, puşi afară din cercul vieţii publice, nu puteam mişca nici degetul cel mic pentru a opri dezastrul.

(9 august 1878)

„ANUNŢĂM CU PLĂCERE..."

Anunţăm cu plăcere tuturor cititorilor cari se interesează personal de soarta bărbaţilor ce aparţin la opoziţie că am scăpat şi de astă dată cu pielea curată. Generoşii noştri adversari nu ne acuză de trădare, cu toate că ar putea s-o facă atît de lesne.

Este într-adevăr o plăcere de a avea a face cu adversari politici atît de nobili, atît de buni şi, înainte de toate, atît de sinceri, cari-ţi arată de mai nainte primejdia ce te ameninţă, cursa în care ai putea cădea. „Românul" în revista sa de alaltăieri dovedeşte lămurit că sîntem nişte trădători, nişte oameni fără nici un simţămînt de patriotism, şi că nu ne sfiim a lucra făţiş şi în toate zilele în interesul Rusiei, şi cu toate acestea nu ne acuză de trădare, numai şi numai din cauza patriotismului orb, căci este bun „Românul" ăla, bun patriot, atît de patriot, încît nu-i poate trece nici prin gînd măcar că ar putea exista trădători între români. Simţiminte atît de nobile, întotdeauna frumoase, chiar atunci cînd nu le poţi înţelege Căci trebuie să mărturisim că noi, asupritorii patentaţi ai poporului nu prea înţelegem de ce oamenii cari au aruncat la picioarele contelui Andrassy cadavrul sîngerînd al României cu cunoscutul cuţit înfipt în pieptul ei pînă la mîner să nu comploteze acuma şi cu Rusia pentru a-i arunca şi ei o bucată de cadavru.

Contele Şuvaloff a declarat el însuşi qu'il este fermement persuade que la Roumanie elle-meme est interessee a ce que cette question soitresolue dans le sens des aspirations de la Russie.

Adică guvernul radical şi patriot a crezut de cuviinţă să-l convingă pe contele Şuvaloff că România are un interes special a se lepăda odată de blăstămata aia de Basarabia.

Contele Şuvaloff a înţeles-o după multă strădanie şi a fost atît de bun să pledeze înaintea Congresului pentru interesul acesta eminent al României

Opoziţia susţine acuma că guvernul n-ar fi trebuit să dea Basarabia, ergo lucrează în contra unui interes al ţării. Oricine lucrează în contra unui interes al ţărei este un trădător, ergo opoziţia este trădătoare. Orice trădător trebuie pedepsit; ergo opoziţia trebuie pedepsită. Şi cu toate acestea guvernul este atît de bun încît nici nu i vine a crede că un român ar putea fi trădător

Ce oameni buni! Ce inimi de creştin!

Foarte bine fac că ne iau aşa dulce şi cu bunătate. Este mijlocul cel mai bun de a ne face şi pe noi roşi – roşi de ruşine şi mînie despre nemernicia şi îndrăzneala cu cari nu se sfiesc a ne imputa lucruri de cari sînt capabili numai ei.

Să ne acuze şi de trădare – am avea ceva de rîs.

ANEXAREA DOBROGEI

În ajunul de-a pierde o parte din patria noastră, Basarabia, şi a adaoge la pămîntul strămoşesc ţinuturile de peste Dunăre ale Dobrogei, credem că cestiunea aceasta trebuie cercetată mai cu deamăruntul şi din mai multe puncte de vedere

Cunoscînd odată stipulaţiunile respective ale Tratatului de Berlin vom cerceta deci întru cît avem datoria şi întru cît dreptul de a le urma

Consideraţia care ni se impune chiar de la în

cepul este că actele noastre cari vor avea de obiect realizarea stipulațiunilor Tratatului sînt acte ce le vom face de astădată și pentru prima oară după sute de ani pe răspunderea noastră proprie. Oricîte ne-am fi închipuit în trecut despre drepturile noastre ab antiqno, fie cu, fie fără cuvînt, totuși marile puteri europene ne considerau parte ca pe niște vasali ai Turciei, parte ca pe niște epitropisiți ai Europei, și răspunderea pentru faptele noastre era adeseori ale suzeranului, dar și mai adesea ale epitropilor, așa încît părtinirea părintească a unuia ne scăpa adesea de supărul poate mai puțin părintesc al celuilalt din ei. Legați de-o împărăție pusă sub epitropie din cauza bătrîneții ei, noi, popor tînăr de ciobani, deveniți plugari abia de la 1830 încoace, croirăm cu ușurința ce ne caracterizează planuri de politică europeană și ne amestecarăm în certele celor mari, fără a pricepe politica lor, urmărită de veacuri cu stăruință de fier și cu mijloace uriașe, cășunîndu-le, de nu primejdii serioase, ceea ce nu sîntem în stare, totuși însă vexațiuni pe cari ei le treceau cu vederea tocmai din cauza atîrnării noastre relative.

Mai este însă același caz și astăzi? Ca și fiul pierdut din parabola evangheliei, noi ne-am pierdut din calea istoriei noastre adevărate, am cheltuit în mare parte moștenirea părintească pe formele goale ale unei civilizații străine pe care n-am avut nici timpul, nici mijloace îndeajuns spre a ne-o apropia, și azi, cu mult mai săraci în puteri decît acuma douăzeci de ani, noi ne vedem puși înaintea unor întrebări, pe care trebuie să le dezlegăm, deși viața ușoară de pînă acuma nu ne-a înțelepțit decît prea puțin.

Nu e vremea de a ne face unul altuia imputări. cel puțin nu în această privire. Națiunea va judeca la momentul oportun pe cei ce merită să fie judecați și va mustra pe cei ce s-au jucat cu interesele ei. Noi, abstrăgînd deocamdată de la orice polemică, vom privi cestiunea cedării Basarabiei

şi luării în posesiune a Dobrogei într-un mod cu totul obiectiv şi fără a face fraze.

Premisa de la care pornim şi pe care credem că ne-o consiliază orice român cu minte este că trebuie să ne supunem Tratatului de Berlin, mai ales acum şi după cîte s-a întîmplat. Ar fi fost mai demn poate dacă de la început urmam o altă cale şi ne îndeplineam cu sfinţenie şi curaj misiunea ce ni se impunea de către Tratatul de Paris, ar fi fost mai cu minte poate de a face cauză comună cu popoarele de peste Dunăre abia atuncea cînd am fi putut regula cestiunea singuri şi fără costisitorul ajutor de peste Prut, dar în sfîrşit în cartea sorţii a fost scris, ca să fim împresuraţi de mreaja ademenirilor de dinafară şi a vanităţii dinlăuntru şi să jertfim bunuri cîştigate şi sigure pe bunuri necîştigate încă şi închipuite poate. Înainte de un an eram poate în stare de a schimba multe din cursul evenimentelor; astăzi evenimentele petrecute în mod fatal ne silesc sub jugul lor. Ieri încă puteri egale îşi ţineau cumpăna şi micul nostru adaos ar fi înclinat limba într-o parte ori într-alta, astăzi nu mai avem nimic din importanţa ce ne-o dăduse un moment mare şi solemn din viaţa noastră. Nefiind ieri cu dreptatea, astăzi dreptatea nu e cu noi.

Deci să ne supunem certării, adecă Tratatului de la Berlin.

Întîi: Basarabia ni se dăduse pentru a ne indica rolul nostru la gurile Dunării şi ţinerea acelei fîşii de pămînt era pentru noi o misiune europeană. Aceeaşi Europă care ne-a redat-o a găsit de cuviinţă să ne-o reia şi ne-a oferit Dobrogea, reînnpoind un mandat dat pe tăcute prin Tratatul de la Paris, mandatul adecă de-a păzi libertatea celei mai importante artere a negoţului răsăritean, nu atît prin puterea noastră proprie, pre cît prin lipsa de amestec a unei puteri mari, oricare ar fi aceea, a cărei preponderanţă ar deveni hotărîtoare prin posesiunea exclusivă a gurilor Dunării. Meniţi a fi proprietarii unui bun asupra căruia

toate puterile mari vor să aibă servitutea liberei întrebuinţări, slăbiciunea noastră e o garanţie, pe cînd o putere mare în locul nostru, legată chiar prin tratate juruite, ar şti cu vremea să dispună în mod discreţionar de un bun atît de preţios pentru toţi sau cel puţin ar ţine legaţi pe mulţi şi i-ar paraliza în acţiunea lor politică prin gingăşia unei libertăţi de navigaţie garantată numai prin şiruri negre pe hîrtie albă. Deosebirea între noi şi dispuitorii Europei e că ei ne iau o provincie şi ne dau alta, privind lucrul în sine ca foarte indiferent, pe cînd noi simţim cu vioiciune că ni se rupe o bucată din patria noastră străveche, lucru ce nu se poate compensa nici prin bani, nici prin drepturi nouă, nici prin cesiuni de teritoriu.

Durerea noastră e drept că nu mişcă pe nimeni, dar presupunem totodată că nici un om înţelept din diplomaţia europeană, nici chiar aciia ce ne sînt contrari, nu ne vor lua a nume de rău un resentiment ce e natural şi care-şi poartă justificarea în sine însuşi.

Vederat e asemenea că, deşi stăm înaintea unor hotărîri a căror întreagă răspundere cade asupra noastră, totuşi libertatea noastră de deciziune şi de acţiune e departe de a fi atît de largă precum ar cere-o gingăşia momentului. Obiectele stipulaţiunilor Tratatului de Berlin, Basarabia şi Dobrogea, sînt ocupate de trupele împărăteşti; ba chiar mijlocul ţării e pentru un an calea deschisă pentru mişcarea din şi înspre Bulgaria a acelor trupe. Şi cu toate acestea trebuie să ne hotărîm. Mai mult încă. Pe cînd sîntem siguri de simpatiile populaţiunii noastre din Basarabia, nu sîntem încă siguri de acelea ale dobrogenilor, încît s-ar putea repeta şi faţă cu noi scenele ce se petrec cu austriacii în Bosnia, cu ruşii în Lazistan şi poate în curînd cu muntenegrenii în părţile anexate ale Albaniei, cu sîrbii în ţinuturile locuite de moametani. Acest lucru ne-ar fi indiferent dacă noi, ca stat şi ca naţiune, am împărtăşi punctele de vedere cari au hotărît acţiunea tuturor belige-

ranților în cestiune; dar noi precum am declarat-o solemn de la început n-am întreprins un război de cucerire trecînd Dunărea, ci am întins numai preste Dunăre acțiunea noastră defensivă Dacă n-am putut fi consecinți în lucruri pe cari ni le-a impus alții, să fim cel puțin conscinți în lucruri în care sîntem liberi de a fi.

Deci dacă pe de o parte noi ne supunem și primim Dobrogea, pe de altă parte cestiunea cum s-o primim, adecă a modului luărei în posesiune, e mai grea decum s-ar pare la prima vedere grea din cauza împrejurărilor, grea prin necesitatea de a fi consecuenți cu declarațiunea făcută la intrarea în luptă, grea în fine prin modul de-a armoniza o anexiune de teritoriu pe care de aproape 500 de ani am pierdut-o către turci cu întreaga noastră manieră de-a privi lucrurile, cu moralitatea noastră politică, cu sentimentul nostru de dreptate.

Să nu se uite un lucru. Tratatul de Berlin însemnează într-adevăr o înțelegere între toate puterile cele mari, dar acea înțelegere e numai formală. Sub forma netedă a articolelor așezate pe o hîrtie care nici se supără nici bănuiește fierb dușmăniile și esclusivitatea intereselor; din cutele păcii, decretate în mod formal și solemn, se scutură Insurgenții din Bosnia, liga albaneză, nemulțămirile din Rumelia, revolta lazilor, rezistența Porții contra cererilor grecești, iar pentru noi: concediarea cu nepusă în masă a colonelului Fălcoianu și repatriarea cerchezilor în Dobrogea. Să ne înțelegem. N-am fi avut nimic contra repatrierii sub auspiciile noastre sau sub auspiciile voinței liber exprimate a provincialilor dobrogeni, însă repatriarea energicului dar turburătorului element sub scutul ocupației rusești poate avea o altă semnificație cînd cunoaștem înlesnirea cu care acești oameni, mercenari de meserie, se pun la serviciul orișicui și cînd din cazurile citate, avem dreptul de-a ne îndoi despre sinceritatea omnilaterală a stipulațiunilor Tratatului de Berlin.

Nu ne e frică de aceşti oameni, precum austriacilor nu le e frică de bosniaci sau ruşilor de lazi, căci Dobrogea e departe de a avea prin natura ei fizică o atît de însemnată putere defensivă ca Bosnia şi Lazistanul. Dar a împuşca în oameni ar însemna a preface anexiunea pacinică în cucerire, ar însemna a împărtăşi punctul de vedere a tuturor celora cari s-a lupta cu turcii în acest război, ar însemna a deveni complici cu ei şi a consfinţi prin această complicitate pierderea pe de-a pururea a Basarabiei. Cu ce drept ne-am plînge de-o nedreptate, pe care am comite-o noi înşine de a doua zi chiar? Cu ce drept ne-am plînge că poporul nostru se-mparte ca o turmă necuvîntătoare, cînd noi înşine am trata ca pe-o turmă necuvîntătoare părţile unui popor care şi el are mari calităţi şi mai cu samă o mare şi nu tocmai neîntemeiată susceptibilitate naţională? Sau poate turcii din Dobrogea, cu strălucitul lor trecut militar, ei, cuceritori în trei continente, se pot privi ca o turmă făr'de voinţă, căreia nu-i pasă sub ce stăpîn încape?

Într-alt număr al „Timpului" am anticipat cestiunea de principiu ca şi cînd ar fi fost hotărîtă deja, pentru că ştirea, adusă de bine informata „Corespondenţă politică", cumcă guvernul nostru umblă să precupeţească de pe acum pămîntul Dobrogei, ne indignase. Acelaşi principiu moral care ne dictase respect pentru averea privată din Dobrogea ne dictează şi şirurile acestea, cari ating modul politic al luării în posesiune. A face ce fac toţi, adecă a lua şi stăpîni cu baioneta, e lucru uşor; a păstra însă acest Orient în miniatură, cu tot amestecul său de popoară, a dovedi că sîntem destul de drepţi şi destul de cumpătareţi ca să ţinem în ecuilibru şi în bună pace elementele cele mai diverse este o artă, este adevărată politică pe lîngă care politica forţei brute e o jucărie

Dar, înainte de a hotărî definitiv datoriile ce ni le impune nouă în special anexarea Dobrogei, ne

abatem puțin pentru a arăta dreptul nostru la aceasta. Dreptul nostru este istoric. Dacă împrejurările sînt de natură a-l sprijini, cu atît mai bine; însă în orice caz, fără acest sprijin, ar fi un drept nud, de a căruia întrebuințare ar trebui să ne ferim.

Într-adevăr, încă în vremea lui Herodot, Dobrogea era stăpînită de geți, cari, îngemănați într-un singur stat cu dacii, țineau amîndouă malurile Dunării. În vremea lui Cezar Dobrogea e în mîinile românilor, iar dacii și geții trecuseră de mult dincoace de Dunăre și se așezase definitiv aicea Pe timpul împăraților Dobrogea era populată, în orașe, de comercianți greci, pe șes, de sciții plugari și făcea parte din provincia Moesia inferioară. Poate că în vremea aceasta a fost epoca dezvoltării celei mai mari a provinciei. Cosmografia anonimului din Ravenna, o compilație din veacul al 7-lea după Crist, dar a cărei autenticitate e fără de nici o îndoială, ne citează orașele Dionisopolis, Bizoi, Timum, Tirissa, Callatis, Stratonis, Tomis (locul de exil al lui Ovid), în fine Istriopolis, toate colonii grecești de negoț (Cf. Ravennatis anonymi cosmographia, IV, 6) iar Pliniu bătrînul citează ca orașe scitice Afrodisias, Libistos, Zigere, Borcobe, Eumenia, Parthenopolis, Gerania. Pe itinerariul lui Antonin numărăm de la Silistra (Durostoro) pînă la Noviodunum (Tulcea) șase orașe mai însemnate: Transmarisca (Turtucaia), Capidava, Carso, Cio, Beroe, Troimis; iar de la Noviodunum (Tulcea) pînă la Callatis (M n-galia?) două orașe: ad Salices și Tomis Küstenge?). Dacă mai adăogăm încă o parte din orașele Mesiei inferioare tot la Dobrogea, vom avea însemnatul număr de 20 de orașe în acea provinție, dintre cari cele mai multe a pierit fără de nici o urmă. Rămînd moștenire împărăției Răsăritului, Dobrogea a fost cutreierată, ca și Principatele românești, de roiuri de popoare, de huni, avari, pecenegi, cumani și în fine de tătari. Într-adevăr, pe la începutul veacului al XI-lea, cumanii sau

polovții, un neam fino-tartaric, își părăsi așezarea de lîngă Volga și ocupă țările române, din cari au gonit pe chazari și pecenegi. Cumcă în veacul al unsprezecelea, cu mult în urma venirii bulgarilor, stăpînea în Dobrogea pecenegii se dovedește prin multe nume actuale de pîrîuri și localități. Scoși au fost pecenegii de cumani, aliații viguroși ai Asanizilor contra Bizanțului. În fine, în veacul al treisprezecelea, epoca fondării principatului Valahiei, cumanii sînt scoși din țară de către tătari, cari se așezară cu predilecțiune în Dobrogea și sînt pînă azi acolo. Existența lor în acele părți îl face pe Mircea I să se numească, prin crisoave, în toată forma, domn al țărilor tătărești. Astfel provincia a fost stăpînită succesiv de toate roiurile de popoare barbare care a trecut prin țările noastre, deși această stăpînire n-au întrerupt continuitatea de drept a împărăției bizantine care-și mânținea garnizoanile și organizația provincială mai cu seamă în orașele țărmurene și în olatele mai mult puțin întinse ale acelor orașe. Cu succes au fost luate orașele țărmurene de către Asanizi, pe cînd șesul însuși pare a fi rămas tătăresc. De la tătari a luat Mircea, domnul țărilor tătărești, Dobrogea, de la Sișman Vidinul și malul drept pînă la Silistra și le-a și ținut toate acestea, pînă ce la 1413 sultanul Mahomed I, ocupînd cetățile românești Isaccea, Silistra și Giurgiul, precum ocupase Nicopolul și Vidinul, puse capăt domniei Basarabilor pe malul drept al Dunării. În vremea lui Mircea populația Dobrogei se vede a fi fost în majoritate tătărască.

În vremea migrațiunii popoarelor, deci și în vremea venirii bulgarilor cît și mai tîrziu, atît Dobrogea și țările române se considerau ca aparținînd împărăției bizantine și anume Țara Românească și Moldova făceau parte, adesea numai nominală, din Mesia inferioară. Anonimul din Ravenna zice:

Asemenea peste fluviul Dunării sînt următoarele cetăți ale Mesiei inferioare: Propolissos etc.,

între cari Sacidaba, Ponti Aluti, Romulos, Zarmisegethuza ş.a. cari, după tabla Pentingeriană şi după Ptolomei, se află fără contestare dincoace de Dunăre.

Urmaşi ai dacilor şi romanilor şi cei din urmă posesori ai Dobrogei înaintea cuceririi prin Mohamed I, dreptul nostru istoric este întemeiat; dar sprijinul cel mai bun al acestui drept sînt împrejurările chiar

Într-adevăr, petiţiunile uniforme ale bulgarilor din Rumelia, cari declară că nu vor a trăi alături cu mohametanii, şi că or unii or alţii trebuie să iasă din ţară, aprobarea indirectă a acestor petiţiuni cuprinsă în răspunsul principelui Dondukof-Korsakof; vestita programă despre organizarea Bulgariei, trimisă din Belgrad către „Norddeutsche Allgemeine Zeitung", în care se stabileşte confiscarea averilor geamiilor şi vînzarea cu toptanul şi pe preţuri de nimica a bunurilor imobile ale musulmanilor din Bulgaria, toate acestea sînt de natură a face pe mohametanii din Dobrogea să piardă orice gust de a fi lipiţi de o provincie în care majoritatea generală ar estermina majoritatea locală.

Dar dacă dreptul nostru istoric şi împrejurările sînt îndestul de puternice faţă cu Bulgaria şi cu alte puteri, lucrul nu stă tot astfel faţă cu chiar populaţia Dobrogei. În privirea acesteia maxima jus posterius derogat priori e-n vigoare. Locuitorii Dobrogei sînt adevăraţii proprietari ai ei şi dreptul nostru istoric alături cu posesiunea lor de fapt se poate compara cu un hrisov vechi domnesc alăturea cu proprietatea reală, mai ales cînd n-a fost acest drept istoric cauza intrării noastre în război, mai ales cînd am declarat că nu trecem Dunărea ca să cucerim.

Afară de delta Dunării şi insulele, care sînt incontestabil ale noastre, căci ne-au fost hărăzite şi prin Tratatul de la Paris şi se ţin de noi prin chiar natura teritoriului, apoi, fiind nelocuite, nu ne impun datoria de-a ţine seamă de voinţa legi-

tima a altuia, celalalt teritoriu al Dobrogei îl pri mim într adevăr, dar numai c-un titlu veritabil de drept, cu consimțamîntul populațiunilor

Cum se vor întreba populațiunile, prin plebis cit sau pe altă cale, e o chestiune de detaliu În orice caz n-ar fi o chestiune de dominare ci de convietuire căci nu e vorba de cucerire ci de uniune

Aceasta atitudine credem ca ar fi pe deplin corecta Ar fi corectă din punctul de vedere al moralității politice, ar fi conformă cu maniera de a vedea a unui popor care, fiind însuși în mare parte apasat și supus sub popoare străine, nu vo ește a face și el ceea ce dorește să nu i se faca

Apoi ni s-ar dovedi în mod pipăit cumcă sti pulațiunea respectivă a Tratatului de Berlin e sin ceră și în fine n-ar mai fi vorba de schimbul Basa rabiei, cel puțin nu pentru conștiința noastră na țională.

Se înțelege că nu dăm numărul lecțiuni de morală politică și de dreptate. Dar pentru un popor mic e primejdios de a imita procederea celor mari și singura sa tărie e dreptul, dreptul legătuit, juruit, întărit cu șapte peceți.

Cazul consultării populațiunii în privirea aceasta nu e cel dintîi, deci nu e unic. Nizza și Savoia, cedate Franței printr-un tratat în regulă, au fost consultate și au primit a fi anexate într-un mod asemănător se poate consulta Dobrogea. Sau, dacă acest mod s-ar părea nepotrivit cu starea Dobrogei, atunci se va găsi o altă formă legală corespunzătoare Cu această ocazie s-ar dovedi totodată și dorințele speciale ale provinciei și prerogativele cari le-ar cere ginții deosebite pentru a-și păstra individualitatea

S-ar dovedi c-un cuvînt modul de convețuire pe care-l doresc populațiunile Raționamentul nostru trebuie să fie următorul

În război am pierdut o provincie și n-am cîști gat nimic; să vedem acuma dacă avem destul sentiment de dreptate și dacă inspirăm destulă

încredere pentru a cîştiga o provincie pe cale pacinică şi numai pe cale pacinică.

Acesta e singurul protest pe care-l putem ridica fără a jigni pe nimenea, dar şi fără a lovi în noi. Sentimentul de naţionalitate a poporului român e prea viu pentru ca guvernul lui să poată face abstracţiune de dînsul. Deci, constrînşi a fi înţelepţi în procedarea noastră şi independenţi fiind acuma, adecă liberi de a muri de arma celui mai tare, să păstrăm cel puţin pîn'în ultimul moment mîndria şi sentimentul dreptăţii noastre, cari ne sînt absolut trebuitoare pentru momentul cînd existenţa noastră, de astă dată atîrnînd ca frunza pe apă, ar fi din nou pusă în cestiune. Greutatea ei de a împăca exigenţele simţului nostru naţional cu succeptibilitatea, asemenea naturală, a fostului nostru aliat.

În cazul cînd populaţiunile Dobrogei ar fi contra anexiunei în forma ei cea mai blîndă chiar, de ex. contra uniunii personale, atunci ar fi un semn 1) că stipulaţiunea Tratatului de Berlin relativă la aceasta a fost subminată de mult de contralucrările unei puteri mari; 2) că ni s-a preparat o mreajă care să ne consume puterile şi mijloacele în lupte sterile, al căror rezultat cel mai bun chiar – ar fi cucerirea unei provincii c-un climat în mare parte nesănătos şi care nu ne-ar aduce nici un folos pentru cincizeci de ani, căci n-avem nevoie a spune, ceea ce toţi ştiu, cumcă de cînd Dobrogea e cunoscută adică de 2500 de ani aproape de la Herodot şi pînă azi ea a fost o provincie mlăştinoasă, puţin populată, foarte fertilă, dar şi foarte nesănătoasă, care numai sub cîrma de fier a poporului roman putuse ajunge la un grad de înflorire relativă. Dar cum a căzut cauza acelei înfloriri, adică Roma, toată suprafaţa Dobrogei, lăsată la discreţiunea agenţilor naturei, cari-o stăpînesc, redeveni repede pustiul ca re-a fost întotdauna, un pustiu care atrage prin fertilitatea lui mereu colonii nouă, dar pe care le şi stinge cu aceeaşi repejune cu care le atrage.

(19 august 1878)

„AM SPUS-O ÎN NUMĂRUL TRECUT..."

Am spus-o în numărul trecut că, pentru prima oară după sute de ani, sîntem chemaţi a hotărî cestiuni a căror rezolvare va determina pe de-a pururea soarta naţiei româneşti în genere, a statului român îndeosebi. Cele trei mari întrebări: cestiunea Basarabiei, acordarea de drepturi politice evreilor, anexarea Dobrogei, atîrnă ca o sabie cu trei tăişuri asupra noastră, şi va depinde de la înţelepciunea noastră de a le face inofensive în marginile putinţei.

Ştim foarte bine, pentru noi şi între noi, întîi că Basarabia ce ni se ia e o parte străveche a ţării Moldovei şi c-a fost a noastră de la 1300 şi ceva pînă la 1812, ştim asemenea că evreii nici au fost nici că sînt persecutaţi în ţările noastre şi că îngrădirile ce li s-au impus a fost dictate de un natural instinct de conservaţiune.

Asupra cestiunii a treia ştim că, întru cît poate fi vorba de drept istoric, continuarea Deltei de pe malul drept al Dunării, adică Dobrogea, e o dependenţă naturală a Ţării Româneşti, care a şi fost a Ţării Româneşti curînd după întemeiarea acestui principat.

Dar nu ajunge că le ştim noi acestea.

Basarabia se retrocedează de Congres cu supoziţia tacită că ar fi o parte a Rusiei ce i se luase pe nedrept; Dobrogea ni se dă în schimb; în fine restricţiunile îndreptate contra unei prea copioase imigrări a unor elemente cu totul străine Congresul le interpretează ca o restricţiune a libertăţii conştiinţei şi, sub condiţia de a fi sau de a nu fi ni se dictează de mai nainte hotărîrile ce trebuie să le luăm.

E cumplit de nedrept acest lucru, dar cu toate acestea nu e mai puţin adevărat că el ni se impune şi că o rezistenţă de-a dreptul nu-i cu putinţă. Pe de altă parte însă e tot aşa de sigur că cu sistemul şovăirii, nedomiririlor, anxietăţilor şi paliativelor nu vom ieşi la nici un capăt şi că ne vom

crea numai izvoare de continue neplăceri, încît claritatea hotărîrilor noastre trebuie de astă dată să înlătureze pe deapururea chiar pretextul pentru un viitor amestec al cuiva în afacerile statului român

În privirea modificării art 7 din Constituție, toată ziaristica recunoaște necesitatea convocării unei Constituante Nu tot astfel e însă cu art. 2 din Constituție, care face obiectul unei discuții vii în ziaristică.

Noi facem deocamdată abstracțiune de la principiul convocării sau neconvocării unei Constituante și ne restrîngem pentru astă una dată la răsfrîngerea polemică a argumentelor aduse contra convocării.

Constituția zice.

Art. 2. Teritoriul României este nealienabil.

Limitele statului nu pot fi schimbate sau rectificate decît în virtutea unei legi.

„Românul" crede a putea comenta lucrul astfel:

Teritoriul României este într-adevăr sfînt și inalienabil, pînă la o palmă de pămînt, dar prin o lege votată de Camere limitele statului pot fi schimbate sau rectificate, ergo cesiunea a trei județe ale țărei fiind o schimbare de limite, Camera ordinară poate s-o voteze.

Ciudată ideie de schimbare și rectificare are ziarul guvernamental!

Sofisma e atît de vederată și de pipăită încît un copil o poate duce ad absurdum. Căci într-adevăr, dacă cesiunea a tre județe întregi nu-i decît o schimbare de limite, atunci și cesiunea a 10, 15, 20 de județe nu-i decît o schimbare de limite, ergo rectificîndu-se și schimbîndu-se mereu limitele prin Camere ordinare, am putea ajunge să vedem rectificat teritoriul României la circumscripțiunea Fefeleiului.

Sofisma „Românului", departe de a fi de o fineță deosebită, e din contra atît de ordinară încît, stabilindu-se odată clar și bine status controver-

siae, argumentaţiunea „Românului" devine absurdă.

Stabilindu-se în mod absolut inalienabilitatea teritoriului României, e de sine înţeles că nu poate urma în alinea a doua o dispoziţie care să facă iluzoriu principiul general, căci între două dispoziţii contradictorii dintre care una susţine inalienabilitatea cealaltă alienabilitatea, e sau una sau alta adevărată, nici cînd însă amîndouă dodată. Ar trebuie să se admită că legiuitorul n-a ştiut ce vorbeşte, că-n şirul de întîi stabileşte un lucru pe care îl anulează prin şirul al doilea. Dar e cunoscut atît de oameni în genere, cît şi de psihiatri în deosebi, că o asemenea anomalie, adecă o contrazicere, nu se poate petrece într-un cap sănătos omenesc şi că toate contrazicerile sînt numai aparente. C-un cuvînt un om nu poate susţine în aceeaşi vreme despre unul şi acelaşi lucru că şi există, şi nu există. Sferele inalienabilităţii şi schimbării (rectificării) teritoriului nu pot fi deci contradictorii, ci una, inalienabilitatea, e sfera mare, ·a·e cuprinde în sine sfera a doua, a schimbării sau ectificării.

„Românul" ia schimbare şi rectificare în sensul cel mai larg al cuvîntului car^ ^ens larg esclude inalienabilitatea sau o preface într-o simplă frază banală; pe cînd legiuitorul o ia în sens restrîns. Omul e schimbător, va să zică că o mulţime de lucruri accidentale se modifică, rămîind totuşi el ceea ce-a fost în privirea celor esenţiale ale existenţei sale. El rămîne identic acelaş cu toate schimbările. Şi moartea e o schimbare, şi decompoziţiunea organismului în elementele chemice e o schimbare, dar nu o schimbare în înţelesul tezei de mai sus.

C-un cuvînt inalienabilitatea teritoriului statului ca principiu general nu admite şi nu poate admite decît schimbări sau rectificări neesenţiale, nu însă esenţiale, precum e pierderea a trei judeţe, a unei porţiuni din malul Mării Negre, a unei guri a Dunării.

Cari pot fi însă aceste schimbări neesenţiale?

Teritoriul statului este inalienabil. Dar acest teritoriu măsurat şi hotărnicit de oameni ce pot greşi nu e în toate punctele pe deplin cert. Se pot descoperi documente cari să arate că în cutare loc limita se întindea mai departe şi a fost uzurpată, că dincoace era mai aproape şi am uzurpat noi teritor străin. Aceste uzurpări pot fi mari sau mici; mari fiind aduc după sine schimbări de limite, mici fiind condiţionează rectificări neînsemnate.

Asemenea schimbări sau rectificări au de presupunere fundamentală că statele învecinate au rămas idealiter proprietari ai locurilor inalienabile pe care le-a uzurpat unul de la altul. Deci nu e vorba de schimb (échange) al teritoriilor uzurpate, ci unul, recunoscînd prin bună învoială şi cu bună-credinţă drepturile celuilalt, îşi rectifică graniţele, restrîngîndu-le ici, lărgindu-le dincolo. Asemenea schimbări sau rectificări nu se fac însă niciodată pe locuri unde graniţa e bine determinată prin rîuri, prin valuri de pămînt etc., ci numai pe acolo unde semnele ce deosebesc un teritoriu de celălalt au fost deteriorate. Astfel graniţa între Austria şi Moldova era însemnată la munte prin şir de stejari, în al cărora lemn era săpat bourul Dragoşizilor. Dar parte a crescut coajă peste săpătură, parte rău-voitorii au tăiat acei copaci, încît limitele, devenind nesigure, au trebuit rectificate. Posesiunea de fapt a cedat atuncea proprietăţii inalienabile de drept. Proprietatea statului asupra teritoriului său e inalienabilă, posesiunea de fapt poate fi uzurpată, deci schimbată şi rectificată. Schimbare şi rectificare presupun totdauna o uzurpaţiune.

Vedem deci că un teritoriu inalienabil nu se poate aliena. Ceea ce se poate aliena sînt posesiuni uzurpate.

Uzurpat-am noi Basarabia?

Sînt graniţele atît de nesigure între noi şi Rusia încît să aibă nevoie de aşa o răşluitoare schimbare sau rectificare?

Tocmai contrariul e adevărat. N-am uzurpat Basarabia și granițele ei sînt foarte sigure.

De aci însă rezultă că teritoriul statului, declarat inalienabil de către o Constituantă, trei mari părți ale lui nu se pot declara alienabile decît iar printr-o Constituantă.

De va voi Constituanta s-o facă aceasta sau nu e altă cestiune, care desigur că e foarte grea și merită un studiu separat.

Pe lîngă aceste întrebări mai vine o alta. În vremea alegerii actualelor Adunări erau cu totul alte cestiuni la ordinea zilei. Darea în judecată a cabinetului Catargiu, economia în finanțe etc.

Poporul român, consultat, a crezut de cuviință a-și rosti atitudinea față cu cabinetul trecut prin alegerea oamenilor ce ne reprezintă astăzi. Oare tot aceleași cestiuni sînt de hotărît astăzi? Procesul contra foștilor miniștri a rămas fără acuzatori, economiile în finanțe au degenerat în cheltuieli de război etc. Fost-au oare alegătorii consultați în privirea unor cestiuni cari nu li s-au făcut încă și pe cari ei nici nu le presupuneau la începerea evenimentelor? Apoi pot Camerele să se mai pronunțe în cestiuni pe cari le-au hotărît odată?

(20 august 1878)

„ROMANUL, DE CÎTE ORI SE ÎNFUNDĂ..."

„Românul", de cîte ori se înfundă cu sofismele față cu niște adevăruri limpezi ca lumina soarelui, aleargă numaidecît la mijlocul cel mai ieften și totodată cel mai puțin onest de a discuta la citate din autori străini.

În faptă citatele sînt de două feliuri. De acelea cari în mod istoric (povestitor) sau descriptiv constată existența sau neexistența unui lucru, și atunci citatele se numesc date și, adunate cu conștiință, formează materialul științelor istorice

şi a celor naturale Dar nu citate de acestea ia „Românul" El ia comentarii străine (nu fapte sau date) la constituţiuni străine şi voieşte a dovedi că înstrăinarea a trei ţinuturi ale ţării nu-i decît o rectificare de graniţă.

Citarea de autorităţi dovedeşte însă trei lucruri. 1 lipsa de cugetare proprie 2. specularea asupra neştiinţei publicului, căruia nu i se dă nici nu i se poate da cartea întreagă cu spiritul ei, ci numai bucăţele cari se potrivesc cu panglicăria argumentatorului 3 evidenţa adevărului combătut, de vreme ce ploaia de citate e egală cu capitulaţiunea

Citarea gîndirii altor oameni nu dovedeşte şi n-a dovedit de cînd lumea nimic în privirea obiectului în discuţiune. Argumentaţiunea trebuie să fie adevărată şi evidentă prin sine însăşi, fără ajutorul zeilor de teatru (deorum ex machina).

Noi am argumentat astfel: dacă înstrăinarea a trei ţinuturi nu e decît o rectificare de fruntarii, atunci înstrăinarea a 4, 5, 10, 20 de ţinuturi e asemenea o rectificare de fruntarii.

Contra acestei duceri ad absurdum nu poate sta nici o autoritate, nici Vatell, nici Moser, nici Martens, nici Bluntschil, nici Klüber, nici Hugo Grotius, cu un cuvînt nimenea.

Cît despre citatele din tratate străine, provocăm pe liberali să declare cu mîna pe inimă dacă la statornicirea Constituţiei noastre au fost un singur deputat care, votînd alinea a doua a acelui articol, să-i fi trecut prin gînd măcar că schimbare sau rectificare de fruntarii va să zică pierderea a trei ţinuturi, a unei porţiuni a Mărei Negre, a unei guri a Dunării? Nimeni, absolut nimeni n-au gîndit la aceasta, ci fiecine au gîndit cel mult la rectificările de graniţă cu Austria, nu la pierderea unei bucăţi însemnate a ţării.

A căuta în nori ceea ce-i dinaintea ta, a aduce sofisme şi citaţiuni unde lucrul e evident va să zică a arunca pulbere în ochii publicului. Scriitorii „Românului" nu cred ei singuri ceea ce spun

cînd susțin că înstrăinarea Ismailului, Bolgradului și Cahulului nu-i decît o rectificare de fruntarii

Totdauna la comentarea unui articol de lege trebuie să se ție seamă de intenția legiuitorului și de ocazia legii, de obiectul care i-au dat naștere. Intenția Constituantei n-au fost de-a prevedea înstrăinarea Basarabiei, iar obiectul care au dat naștere acelui articol n-au fost un război pierdut sau o provinție pierdută.

Acum trecem însă și mai departe. Ce are a face dreptul public european cu Constituțiunea noastră internă?

Dreptul public european e în mare parte ceva nedefinit, o știință el nu este pînă astăzi, ci cel mult încercarea unei științe. El cuprinde raporturile schimbăcioase între popoare, stabilite în mod trecător de tratate sau alte titluri de drept, însă sînt totdeuna încheiate cu clauzula tacită rebus sic stantibus, adecă pînă ce lucrurile vor rămînea așa ca în momentul încheierii. Produse a unor împrejurări politice, ele sînt primejduite în orice moment.

Constituția noastra e o lege pozitivă interna care n-are a face nimic nici cu dreptul ginților, nici cu tractatele dintre puteri, așadar nici cu Tractatul de la Berlin.

Dar precum Constituțiunea esclude o cesiune de teritoriu, tot așa ea esclude o anexiune și mai cu seamă o anexiune complicată, care cere pentru Dobrogea o organizațiune specială.

Dar cine e în drept de a legifera principiul unei organizări speciale pentru o parte a țării? Cine e în drept de a dispune ca locuitorii cutărei părți să fie, supuși cutărui sistem, iar ceilalți altui sistem?

Camera ordinară? Prevede oare Constituția ca o Cameră aleasă în împrejurări normale să decidă asemenea cestiuni?

E aproape de mintea omului că, națiunea română fiind chemată a se rosti în niște cestiuni cari-i ating Constituțiunea, răspunsul nu-l poate da decît un corp care ar avea puterea de a o mo

difica, de va voi. Se poate prea bine ca Constituanta să nu admită nimic din stipulațiunile Tratatului de la Berlin, se poate să admită pe unele, să respingă pe altele, se poate în fine să le admită pe toate; dar chiar pentru a le respinge pur și simplu trebuie convocarea unei Constituante, căci numai ea ar fi în drept a se rosti, fie pozitiv, fie negativ, asupra acelor stipulațiuni. Tot ce ar face o Cameră în această privire ar fi nul și neavenit.

C-un cuvînt, nici un fel de sofismă și de apucătură advocățească, nici un argumentum ad hominem, nici o citare de autorități nu ne poate face să ocolim adevărul clar că aceste schimbări esențiale au nevoie de-a fi regulate în mod definitiv. M. Sa Domnul e legat prin jurămînt dinaintea țării de a mănținea integritatea teritoriului și numai țara îl poate dezlega de acest jurămînt, chiar în caz de forță majoră, și țara printr-un organ care să aibă aceleași puteri pe care le avea organul înaintea căruia M. S. a depus acel jurămînt. Apoi e un act de înțelepciune politică de-a nu face ca noua stare a țării să atîrne de Camere, cari votează, răzvotează și exvotează cu ușurința unor păpuși pe cari guvernul le ține de ațele arenzilor moșiilor statului și altor interese private. Trebuie ca noua stare de lucruri să fie clară, hotărîtă, statornică.

(25 august 1878)

„ASTAZI SE DESCHIDE ADUNAREA..."

Astăzi se deschide Adunarea din dealul Mitropoliei. Guvernul, precum a zis-o organul fanariot, deși pregeta a-și aduna deputații săi ocupați cu interesele lor private, se vede totuși silit a apela la patriotismul lor și a-i convoca, deci iată că toți și-au părăsit interesele, unul stosul, altul proslăvirea zeului Bacchus, moșiile pe cari nu le au și tacurile de biliard, pentru a se aduna și a dezbate

interese grave. Aci capetele şi inimele cultivate la focariul canțonetelor alcazarului Ionescu, frunțile înăsprite la cruzimile de hazard ale jocului cu cărți măsluite, diurnaşii şi cumularzii, oamenii ce nu ştiu nimic, nu au nimic, nu cred în nimic, naturile catilinare scoase la maidan de comitetele de salut public, indivizi a căror nume dovedesc în mare parte că nu aparțin nici unei țări certe, nici unei națiuni certe se vor aduna ca să consfințească pierderea unei bucăți a patriei noastre româneşti, ei, cari n-au patrie, n-au lege, n-au Dumnezeu şi cari consideră pămîntul nostru ca lucru străin ce-l pot precupeți numai să rămîie la putere.

În zadar am spus că asupra unei întrebări atît de grele țara trebuia consultată din nou, căci aceştia, veniți la putere prin influența Rusiei, primiseră cu buchete de flori pe aceia de cari pururea i-am numit inamicii naturali ai poporului românesc. Nu. Aleşii comitetelor de salut public se cred în drept a hotărî din nou şi în senz contrariu cestiuni pe cari, de ochii lumii şi de zgomotul nostru, au fost siliți de-a le rezolva în mod negativ

Acuma însă, cînd cred că opinia publică e-ndestul de amețită prin frazele şi minciunile lor, acuma cînd prin Tratatul de la Berlin poporul românesc e legat şi de mîini şi de picioare, ei cred de cuviință a-i pune şi căluş în gură, pentru ca fără protest să se consume o vînzare de țară convenită de mult.

Cînd s-a luat Bucovina nu s-a găsit un singur român, de la Domn pîn'la plugar, de la mitropolit pîn-la popa cu opinci care să consimtă a o da, încît guvernul austriac s-a văzut silit să dispenseze pe români de jurămîntul de fidelitate către împăratul.

Cînd la 1812 ruşii au luat Basarabia nu s-a găsit un singur român carele să fi căzut sub ispitele Rusiei. Un fanariot a vîndut-o, trădînd Poarta şi Moldova totodată.

Un fanariot, C A Rosetti, o dă şi astăzi muscalilor sub o ploaie de decoraţii ruseşti; dar n-o dă singur Azi puii de fanarioţi şi tot ce uliţa au avut mai corupt şi mai înrăutăţit se unesc spre a consfinţi în mod îndoit vînzarea pămîntului patriei.

Da, în mod îndoit. O dată prin învoire, apoi prin luarea în mod silnic a Dobrogei, fără a ţinea seamă de dorinţele populaţiei, făcîndu-se ţara noastră nevinovată complicea Rusiei, justificînd răpirea prin răpire, dînd drept Rusiei de-a ne trata şi pe viitor aşa cum ne tratează astăzi.

Ce-i pasă fanariotului al cărui tată nu ştia o vorbă românească, ce-i pasă lui că se vinde un pămînt pe care el, cosmopolitul, cetăţeanul universului, antichrist, s-au născut din întîmplare numai?

Nu sînt dezmoşteniţi cei cari prin munca mîinilor lor contribuie la înflorirea unei societăţi naţionale, a căreia cultură şi vază se răsfrînge şi asupra lor; nu nu sînt dezmoşteniţi acei ce se pot lăuda că au o patrie de iubit, un popor de apărat, o cultură de înaintat. Nu-s dezmoşteniţi acei cari iubesc trecutul poporului lor, cei cari au în suflet tezaurul de amintiri care îl face pe omul singuratec să se simtă şi el o parte, un rezultat al istoriei ţării sale. Dezmoşteniţi sînt acei ce nu mai cred în nimic, dezmoşteniţi sînt acei cetăţeni ai universului întreg, ce, neavînd patrie, îşi aleg pe cea mai ieftenă din toate universul, cei cari neavînd popor, îşi aleg pe cel mai lesne de avut. omenirea toată.

Ce le pasă lor că se ia o bucată din Ţara Românească? Patria lor, universul, rămîne intact Ce le pasă că se robeşte o parte a poporului românesc? Poporul lor, omenirea, rămîne intactă Ce-i pasă fanariotului, ce nu este nici grec, nici român, nici francez, nici neamţ, ca se rupe patria noastră în bucaţi poporul nostru în fîşii? A gasi destui de o seamă şi de o origine cu dînsul cari, pentru diurna de doi galbeni pe zi, vor fi salahorii votanţi ai monstruozităţilor sale

Dar nu-i numai atîta între duşmanii noştri şi între ei s-a pus la cale ca România să sîngere din nou Nu destul s-au purtat soldaţii noştri degeraţi şi flămînzi pe cîmpiile Bulgariei, nu destul că şi-au vărsat sîngele pentru cauze şi interese străine, acum România e menită a intra în cuibul de viespi pregătit în Dobrogea, unde tot după zisa fanariotului se vor vărsa milioanele noastre pentru a face şosele pe apă şi poduri pe uscat, caci visteria geme de bani, birnicul nostru nu mai ştie ce să-şi facă capului de mulţimea bogăţiei şi nu mai avem altă treabă decît de a răspîndi civilizaţia, reprezentată prin vestitul Chiţu sau prin Pseudo-Ureche, plagiatorul, şi prin alte multe celebrităţi de soiul acesta.

Tot pentru această sesiune estraordinară se mai păstrează şi un alt proiect: acela al emisiunii de bani adevăraţi de hîrtie, de astă dată prin crearea unei aşa-numite bance de fiţuici. Împrumutul silit cu bilete ipotecare nu ajunge pentru acoperirea colosalelor rezultate politice obţinute de radicali. Mai trebuiesc 60–70 de milioane de fiţuici fără de nici o garanţie, emise de guvern chiar, printr-o bancă înfiinţată de el, cu guvernor şi viceguvernor ca la banca Londrei.

Fiindcă nimeni nu va primi fiţuicile noastre în străinătate, tot numerariul din ţară va fugi pe mărfurile industriale ce ne trebuiesc, încît vom rămînea numai cu gologani de aramă şi franci de hîrtie, căci modelul după care se formează banca e cel din Austria unde-ntr-adevăr nu te mai învredniceşti să vezi circulînd galbeni de aur şi florini de argint şi unde există mii de oameni bătrîni cari nu ţin minte să fi văzut vrodată ban de metal

Invidiînd starea înfloritoare a finanţelor austro ungare, d C A Rosetti e Comp ne vor ferici şi pe noi cu milioane de hîrtii far de valoare mai depreciate decît bumaştele ruseşti florinul emisiunii de stat al Austriei şi cam deopotriva cu caimele turceşti

Făr-a înțelege cîtuşi de puțin cumcă hîrtia e un reprezentant al banului numai în statele industriale, unde, sporindu-se, prin mulțimea brațelor disponibile, munca, e nevoie de un mijloc de schimb pentru ea. un mijloc ce se-nmulțeşte cu-mulțirea muncii şi scade cu scăderea ei, roşii noştri, ignoranți în toate şi intervertind şirul cauzei şi efectului, uită că noi n-avem brațe destule pentru agricultură, chiar şi că vom deprecia de la întîiul moment un mijloc de schimb prea numeros, ieftenind banul şi scumpind munca, încît productele noastre vor deveni inexportabile prin scumpetea cu care se vor produce.

Dar nici abecedarul economiei politice roşii nu-l ştiu. Ei nu-nvață nimic din exemplul trist al Austro-Ungariei, al Rusiei, al Turciei, ci vor să ne fericească numaidecît cu hîrtii cari nu valorează nimic pe cîtă vreme lipseşte munca industrială. Pentru a acoperi falimentul moral şi material al țării vor mai încerca şi acest ultim mijloc desperat de a se ține la putere. Iată banii mulți ai visteriei cu cari voiesc să facă poduri peste Dunăre şi să civilizeze Dobrogea.

Odinioară la Mazar Paşa rusofagi, au dat faliment şi s-a-nvoit cu creditorul ce i-a adus la putere, cu Rusia.

Odată neprimind nimic în schimbul Basarabiei, au dat faliment şi vor să ia cu orice preț Dobrogea, ca teren nou de antreprize patriotice, ca pretext pentru a smulge țării cel din urmă ban

Odată, numindu-ne calomniatori cînd i-am denunțat că vor emite bani de hîrtie, azi le-a căzut pînă şi masca hipotecarelor şi vin la ideea falită de-a înființa bancă de caimele.

Mergeți dar înainte pe această cale şi cădeți în prăpastia ce vă aşteaptă, nulități pe cari popo rul românesc, pentru ruşinea lui, v-a suferit atît de mult la cîrmă. Votați cu amîndouă mîinile, după obicei, oricînd va clipi din ochi bătrînul fanariot care vă hrăneşte şi fără de care ați fi ră mas în întunerecul cafenelelor şi al tavernelor de

jocuri oprite. Adunați-vă în capiştea minciunii, ascultați pe preotul minciunii, nesfințiți cu suflarea voastră necurată acea culme pe care părinții noştri legiuiau înțelepțeşte şi pastrau avutul țării cu șapte noduri.

Prin fuga voastră de muncă ați desființat statul și ați dat țara în prada urelor de partid, pentru ca voi să puteți avea rînd la pita lui Vodă, voi cari altfel nu sînteți vrednici să călcați pe pămînt. Prin instinctele voastre de neorînduială veți desființa armata! Impuşi de cumplita voastră frică de justiția ordinară, veți desființa justiția.

Organul fanariot coprinde deja articole din care se vede că voieşte înlocuirea oştirii prin gardă; prin nişte bieți oameni cu griji şi familii, luați de la ocupațiile lor pentru a fi conduşi la vifleim de toți crăcănații şi cocoşații din țara românească.

Tot organul fanariot, speriat de condamnarea confratelui Arion, cere ca procesele de delapidare de bani publici să vie iar înaintea juraților, adică a unor oameni privați cari, neavînd ochii ageri de judecător, nu vor putea descoperi subțietatea nelegiuirilor ce le comiteți și se vor lăsa amețiți de advocați guralivi.

(16 septembrie 1878)

„TRIST ESTE CÎND O NAȚIE MICA..."

Trist este cînd o nație mică, în loc de a sta cuminte și a căuta să tragă folos dintr-o situație pacinică garantată de toate puterile, își iese din minți şi sfîşie ea însăşi tractatul ce-i asigură acea situație. Trist este cînd acea nație, săracă de bani, azvîrle nebuneşte pe apa Dunării milioane pentru aventuri războinice; trist este cînd acea nație, săracă de brațe muncitoare şi bogată, prea bogată, de guri flămînde, de speculanți şi gheşeftari, îşi trimite zece mii de muncitori peste

graniță să moară în țară străină, de foc, de ger și de foame, fără vreun folos, fără un anume scop decît, poate, a ajuta interesele unui element etnic dușman elementului ei național. Trist este pentru acea nație cînd, netrăgînd nici un folos din nebuneștile ei jertfe, nu poate barem să-și mănție neatinsă întregimea pămîntului strămoșesc și, deși biruitoare, este silită a ceda trei ținuturi unui puternic și neîndurat aliat și trebuie umilită să se supuie poruncei dinafară întru reorganizarea ei dinlăuntru. Trist este cînd o așa nație, după atîtea nefericiri de care în nici un chip nu este răspunzătoare nu știe a cere socoteală sumară guvernului smintit ce a împins-o în așa ticăloșenie. Trist. Însă e și mai trist, e rușinos ca atunci cînd i se cere a se rosti în privința stării ce i s-a creat, atunci cînd e chemată a-și spune și ea părerea asupra osîndei nedrepte dar nerevocabile ce i s-a dat, să fie reprezentată, să se rostească prin graiul unei haite netrebnice de oameni fără nume sau cu nume furat, fără merite, fără nici o garanție de legătură cu pămîntul țării, fără nici un pic de demnitate omenească. O adunătură de pe poduri, oameni fără altă meserie decît deputăția, samsarii moșiilor statului, pamfletari fără să știe alfabetul cum se cade, plagiatori nerușinați, oameni cu nume și cu titluri de contrabandă, profesori fără pic de știință, patrioți-calpuzani, toată lepădătura socială, cu atît mai primejdioasă cu cît a știut mai bine para dispozițiile din condica penală, e chemată azi a se rosti asupra competenței sale proprii în materie de revizuire a legii temeinice, asupra cedării a trei ținuturi și asupra dării de drepturi la jidani.

O nație întreagă, care și-a vărsat milioane și a înecat cu sîngele ei pămîntul Bulgariei fără să știe pentru ce și numai pe răspunderea guvernului, stă și așteaptă consternată să vază ce hotărîre vor lua Camerile în privința stării nenorocite ce i s-a creat prin Tractatul de pace, la a cărei dezbatere n-a fost admisă a lua parte.

O nație întreagă așteaptă consternată, și în Cameră un smintit paralitic se ridică și aiurește trei ceasuri, citind pasaje bombaste din producțiile sale proprii. Un caraghios strigă că el nu vrea să dea Basarabia cu nici un preț, odată cu capul, și că e de părere să ne opunem cu armele oricui va voi să ne-o ia, adică Europei întregi. Iar un șarlatan, un escroc literar (ale cărui escrochieri le vom publica amănunțit în curînd), un om care a furat numele venerabil al unei familii istorice românești fără moștenitori, un d. Pseudo-Ureche se scoală și insultă cu tirade șarlatanești situația de solemnă durere în care se găsește țara. El, d. Pseudo-Ureche, pe care guvernul radical și naivitatea cîtorva alegători l-au ales a fi deputat tocmai al unui ținut din Basarabia, cînd se discută asupra competinței Camerilor actuale în privința celor trei ținuturi basarabene, el se scoală și, fără rușine, cum e din firea lui, se proclamă competent a vota pentru acea retrocedare.

Întocmai ca meșterii de discursuri funebre, cari caută a se străluci și folosi ei înșii pe cadavrul de-abia coborît în groapă, haita netrebnică ce compune majoritatea radicalilor din Dealul Mitropoliei, cu Misail și Pseudo-Ureche în frunte, caută, în discursuri stupide sau șarlatanești, să se apoteozeze pe sine plîngînd Basarabia, pentru a cărei retrocedare însă la urma urmelor se proclamă competenți.

În adevăr, orice român cu inima dreaptă și cu mintea sănătoasă trebuie să fie cuprins de un adînc sentiment de durere văzînd scîrboasa comedie ce se joacă în Dealul Mitropoliei.

(28 septembrie 1878)

„COMISIUNEA ALEASA DE SENAT..."

Comisiunea aleasă de Senat pentru a face încheieri asupra dispozițiunilor din Tratatul de la Berlin care ne privește pe noi și-au mîntuit în sfîr-

şit lucrarea prin propunerea unei moțiuni de următorul cuprins: guvernul să fie autorizat a se conforma Tratatului din Berlin. Totodată să fie autouat a lua în posesiune Dobrogea şi s-o administreze prin regulamente de administrație publică pînă la convocarea Adunării constituante.

Totodată comisia propune Senatului de a angaja pe guvern ca, atît pentru soluțiunea definitivă a cestiunii Dobrogei, cît şi pentru celelalte cestiuni ce rezultă din Tratatul de la Berlin să convoace cel mult în cursul sesiunii viitoare ordinare de trei luni o Adunare constituantă de revizuire, conform art. 129 din Constituțiune.

E prea adevărat cumcă moțiunea aceasta cuprinde în sine capitulația liberalilor în privirea dreptului ce îl pretindeau pentru Camerele lor, că pot ceda, lua, face şi desface toate celea după plac.

„Românul" a rămas pe jos cu citațiile sale false din Bluntschli, cu vestitele sale rectificări de graniță prin care se răşluesc trei ținuturi întregi, cu toate sofismele şi mofturile ce le toca zilnic de luni întregi încoace.

Adevărul, ca totdauna, a pătruns încet, dar a pătruns. Cestiuni cari ating atît de mult viața de stat a României, care-i modifică Constituțiunea, care-i schimbă condițiile de existență, nu pot fi rezolvate decît consultîndu-se din nou nația şi întrebînd-o de primeşte sau nu primeşte stipulațiunile Tratatului de la Berlin; de vreme ce toate cestiunile acestea nici nu erau cunoscute nației pe timpul alegerei actualelor Camere, de vreme ce ea nu şi-au făcut alegerile în prevederea sau fiind la ordinea zilei asemenea cestiuni, şi în fine pentru că, chiar în cunoştință de cauză alese, totuşi Camerele ordinare n-au dreptul de-a rezolva asemenea cestiuni.

Dar ca totdauna capitulația liberalilor e nesinceră. Ce nevoie avea guvernul de autorizația acestor Camere de a ocupa Dobrogea şi de a ceda Basarabia, cînd ele n-au dreptul de a se pronunța

nici afirmativ, nici negativ în cestiune. Voturile Adunărilor sînt nişte pleonasme, nişte voturi fără de nici o valoare, pentru că autorizarea de a executa provizoriu şi din cauze de imediată oportunitate sau de imediat pericol lucruri care se impun, acest drept îl are guvernul cu şi fără Camere.

Sau autorizarea Adunărilor este un pleonasm, o formalitate de prisos, sau, ceea ce credem noi, este un tertip pentru a prejudeca votul Adunărilor de revizuire.

Şi un tertip este. Guvernul vrea cu orice preţ ca viitoarea Adunare de revizuire să aibă numai a aproba post festa fapte îndeplinite, de a cărora răspundere voieşte să se spele de pe acuma prin autorizarea ce o cere de la Adunări.

Tot în tertip e termenul de trei luni pentru convocarea unei Constituante. Interesul cel mai mare al statului nostru ar fi să aibă cît se poate de curînd o poziţie definitivă, întărită printr-un tratat internaţional, mai ales cînd acel tratat internaţional poate fi mîni sau poimîni controversat şi cînd atuncea situaţiunea noastră provizorie sau suspensivă va fi în detrimentul nostru.

Se ştie de ex. cumcă Tratatul de Paris ne acordase gurile Dunării. N-am avut grija de-a le ocupa repede şi Turcia s-au folosit de răgazul dat pentru a revizui tratatul în acea privinţă şi a ne lua gurile Dunării.

În sfîrşit, de va primi Adunarea de revizuire sau nu va primi stipulaţiunile Tratatului de Berlin, ea trebuie convocată imediat pentru a şti definitiv ce avem de făcut.

(29 septembrie 1878)

„DIN CAPUL LOCULUI..."

Din capul locului politica esterioară a guvernului nostru a fost şovăitoare, nehotărîtă, lipsită de energie avînd numai şi numai de scop de-a mănţine popularitatea oamenilor ce-l compun, ni

mic mai mult Ceea ce s-a făcut în mod hotarîtor s-a făcut întotdeauna prea tîrziu

Înainte de toate nu mai e nici o îndoială cumcă guvernul a lucrat întotdeauna fără ştirea şi consimţămîntul prealabil al Parlamentului

Acest guvern anihilat – precum îi zice d Cogălniceanu – ştia în iunie anul trecut că ruşii vor cere îndărăt Basarabia, o ştia din gura a chiar principelui Gorciacof, precum a mărturisit-o ministrul nostru de externe, şi cu toate acestea a trecut Dunărea cu armata, fără a semna cu ruşii cel mai mic act internaţional, lucru nemaipomenit de cînd lumea. Tot acest guvern anihilat a dat Basarabia, a primit Dobrogea şi s-a declarat că se supune dispoziţiilor Tratatului din Berlin, convocînd post festa Parlamentul, ca să-i dea un bil de indemnitate.

Camera aceasta, împreună cu guvernul, ştiind bine că nu sînt, nici pot fi espresia voinţei naţionale şi-au intervertit rolurile. Camera protesta în toate privinţele, guvernul făcea după spatele ei tot ce poftea şi în urmă-şi primea absoluţiunea

Cel puţin dacă guvernul ar fi fost consecinte de la început pînă în capăt; dacă, puindu-se odată deasupra opiniei publice şi a voturilor esprese ale Camerei, ar fi lucrat cu energie, ar fi considerat votul ţării ca prejudiţiabil intereselor ei adevărate, dacă – intrat odată în apele ruseşti – s-ar fi aranjat cu această putere şi ar fi primit tot ce ea voia să dea de la început, adică o sută de milioane despăgubire de război, ţinutul şi cetatea Vidinului, Dobrogea împreună cu Silistra, dacă ar fi primit fără rezervă sfatul unui mare şi energic diplomat, care le-a spus Arrangez vous avec la Russie! atunci ei bine atunci ar fi comis greşala nu o negam, dar o greşala consecuentă, pentru moment folositoare, c un cuvînt ar fi riscat ceea ce pierde şi astăzi, dar ar fi cîştigat cu mult mai mult Dar a cauta şi popularitate şi succese, a se teme de incriminările opoziţiei, pentru ca reprezinta alte puncte de vedere, a înota în ape

rușești și a se strica cu ea, a repeta apoi greșelele și astăzi cu aceeași duplicitate și lipsă de statornicie este sau incapacitate, sau – ceva mai rău – trădare, sau amîndouă deodată

Care va fi purtarea guvernului cu luarea Dobrogei? Înainte de trei saptămîni încă, sub interimul d-lui Câmpineanu, guvernul a părut dispus de-a se pune pe terenul occidental, de-a primi Dobrogea numai din mîinile comisiei europene, ca o zestre europeană

Ce se va întîmpla în realitate?

Nota din urmă a Rusiei a spus curat că acele comisii însărcinate cu predarea dintr-o parte și luare în primire de alta a Basarabiei vor putea servi și pentru luarea în posesiune a Dobrogei Guvernul n-a răspuns nimic la aceasta. Quis tacet consentire videtur... vom primi deci Dobrogea din mîini rusești; schimbul, atît de mult combătut prin vorba de d-l Cogălniceanu, se va consuma în faptă.

Într-adevăr la 12 ale lunei curente, înainte de a fi vorba de o comisiune europeană de delimitare, armata noastră va intra în Dobrogea și va primi-o din mîinile unei comisii rusești.

Astfel guvernul nostru înoată în ape rusești fără de-a trage din acest raport nici un folos, iar Camera zeloasă dezice ceea ce a zis, dezvotează ceea ce a votat, își mînjește existența ei cu cea mai mare lipsă de consecuența care e cu putința și toate acestea numai pentru a se ține la putere împreună cu toată ceata flamînzilor

A presupune ca toate acestea se fac din patriotism ar fi absurd Se fac din interes Cine n are nimic nici avere, nici nume, nici inteligența, nu poate fi patriot, e un om de rînd și nimic mai mult

Primirea în acest chip a Dobrogei, anexarea unei țări și cesiunea unei provincii prin o moțiune lucru nemaipomenit nu e decît masca sub care se ascunde carte blanche mîna libera de a cheltui cu milioanele rapacitatea partidului liberal

Dobrogea – după cît auzim va fi administrată de Ministerul de Esterne, avînd mîna liberă în privirea cheltuielilor şi fiecine ştie cît de liberă e mîna d-lui Cogălniceanu. Prefecţii viitoarei provincii se vor recruta asemenea din tot ce ţara românească are mai flămînd şi mai lacom, auzim de ex. de d. Holban care pentru a fi numit prefect şi-a renegat solidaritatea cu fracţia din Iaşi şi a votat pentru moţiune, pe cînd d. Ionescu, privit pîn-acum drept şef al fracţiei, a votat contra ei

Cu preţul de-a rămîne la putere vor mai face multe d-nii liberali. Astfel după o depeşă din Viena, „Daily Telegraph" ne spune că guvernul rus solicită deja de la cel român subscrierea unei convenţii care să acorde trupelor ruseşti dreptul de-a trece prin teritoriul României pentru doi ani minimum de la espirarea terminului stipulat prin Tratatul de Berlin pentru deşertarea ţării de trupe ruseşti.

Cunoscînd deja cu cine avem a face, prevestim că, la început, vor refuza înjurînd, pentru a lua ţării orice drept de compensaţie, şi în urmă guvernul anihilat va semna totuşi o asemenea convenţie, convocînd în urmă Camerele pentru ca să-i dea un bil de indemnitate. Şi Camerele îl vor da negreşit.

Astfel din rău în mai rău, pînă ce vom ajunge în starea Chinei. Nu ne îndoim că pînă atuncea roşii se vor fi înţolit toţi; şi, cetăţeni ai universului întreg, cosmopoliţi precum sînt, se vor aşeza cu preţul vînzării la Paris, toţi cavaleri ai ordinelor Sf. Anne, Sf. Stanislas etc.

Bătrînul C. A. Rosetti va fi ajuns ţinta vieţii întregi nimicirea României.

(4 octombrie 1878)

„PE ARBORUL TACERII..."

„Pe arborul tăcerii creşte fructul ei, pacea"–zice un frumos proverb arab, care se aplică întrucîtva la atitudinea modestă de astăzi a presei române.

Într-adevăr, pare că s-ar fi dat un mot d'ordre ziarelor liberale şi afiliaţilor de a păzi un silenţiu tăcut sau o tăcere silenţioasă, după cum ar zice d. Pantazi Ghica, asupra activităţii acestei sesiuni estraordinare, în care s-a pus la cale cestiunile cele mai grave pentru viitorul României.

Această tăcere se manifestă prin deosebitul interes etnologic ce-l arată ziaristica pentru regiuni depărtate, unele pentru Bosnia şi Herţegovina, altele pentru Afganistan şi pentru îndrăzneţul Sir-Ali, încît, urmîndu-se acest metod de-a discuta cestiunile, vom ajunge mai departe, pînă ce concertul penelor oficioase va ajunge la o simfonie asupra descoperirilor din Africa centrală; iar triburile negrilor vor avea onoarea de a întuneca prin importanţa lor pierderea unei bucăţi din pămîntul patriei.

Astfel, pe cînd turcii împresurau Bizanţul, înlăuntru se discutau şi se certau asupra unor subtilităţi teologice, iar azi cînd slavismul loveşte cu talazurile sale de invaziune corabia statului român, pasagerii acestei corăbii fără busolă şi fără ancoră, corupta generaţie de astăzi începe a avea un semnificativ interes pentru cestiuni de pură etnologie. În zadar s-au ridicat glasuri spre a arăta că într-altă direcţie ar fi trebuit să pornească corabia, că vîslaşii au apucat pe unde talazurile sînt mai mari şi stîncile mai primejdioase; societatea din corabie, superficială şi plină de zădărnicii, nu încetează sau de a se certa pentru cea mai bună formă a organizaţiei omeneşti, pe cînd nu are nici pe cea mai rea, sau tace atîrnîndu-se de cîte o cruciuliţă rusească.

Deci Basarabia s-a dus de unde nu se va mai întoarce, în sînul negrei străinătăţi. În zadar moldoveanul va mai privi în zile senine din vîrful Ceahlăului în zarea depărtată Ismailul, Cahulul, Bolgradul şi ţărmii Mării Negre, în zadar va vedea departe, ca margine a orizontului său, Cetatea Albă şi Chilia; ceea ce va vedea din punctul din care Alexandru Voievod cel Bun va fi rotit ochii pentru a-şi măsura ţara cu agerimea lor, ceea ce

va vedea va fi pămînt înstrăinat. În zadar își va aduce aminte omul cunoscător de cele trecute, cumcă, tari ori slabi, în trecut nu s-a găsit unul dintre noi care să consfințească pierderea pămîntului sfînt al patriei, astăzi va găsi sute de oameni, aleși în Sfatul țării, cari au căutat zile întregi formula ca să scape de acel pămînt, căutînd a masca cu fraze patriotice lipsa lor de statornicie și de bărbăție, lipsa lor de adevărat și energic patriotism.

Iar poporul? Poporul tace, petrece cu jucării, cu părăzi, cu intrări triumfale, poporul, care și-a vărsat sîngele și aurul pentru a ține pe umere o politică nesocotită și criminală, va găsi în fraze jurnalistice, în laudele lingușitorilor săi, în panglicăriile demagogiei fățișe și a celei mascate o despăgubire meritată pentru pierderi reale și ireparabile.

Aceiași oameni cari vorbesc totdauna de dînsul, se numesc reprezentanții lui par excellence și găsesc neapărată consultarea lui dacă un profesor ignorant a fost dat afară sau un cetățean bețiv a mîncat bătaie la alegeri, aceiași oameni găsesc cu totul de prisos de a-l consulta cînd e în joc soarta lui întreagă. Pentru România cestiunea că d-nii Vizanti sau Daniileanu își pierd posturile sau că un guvern a avut candidaturi oficiale sînt lucruri de zece ori mai importante decît pierderea a trei ținuturi și anexarea unei țări a cărei cultură va costa minimum două sute de milioane.

Și care e motivul că nu se consultă țara tocmai cînd e mai mare trebuință de aceasta?

Pentru că sînt rușii în țară – răspunde d. Holban, viitorul prefect din Dobrogea cu 1500 de franci pe lună.

Pentru că sînt rușii în țară. Dar oare Senatul n-a fost dizolvat asupra intrării rușilor, iar actualul Senat n-a fost ales pe cînd talazurile invaziei acoperise Moldova? Oare nu tocmai corpul acela, care ar fi putut rezista, care ar fi putut împiedeca acțiunea fatală a unui guvern vitreg, a fost dizol

vat spre a se convoca altul într-un termen mai scurt decum prevede legea şi sub imediata impresie a invaziei?

Fost-a cineva care să spuie poporului în ce stare vor ajunge fraţii lui din Basarabia cedată, pentru a-i trezi instinctul de conservare şi bărbăţie?

Rusia a intervenit cu generozitate în neliniştele agrarii din Bulgaria şi Herţegovina, căci sub stratul material al neorînduielilor din Trucia a fost, ca totdauna, o cestiune economică Dar oare ştie d Holban, prefectul de Tulcea, ce e în Rusia?

Nu e acolo poporul supt şi istovit de tot felul de dări nedrepte, nu a devenit ţăranul rusesc chiar o adevărată raia? Nu e arbitrariul agenţilor guvernului mai mare decît a celor turceşti, nu lipsesc toate garanţiile siguranţei şi libertăţii personale?

Relele Turciei moscovite, sub care încape Basarabia, sînt cu mult mai mari decît ale Turciei balcanice. Neliniştele din Bosnia, Herţegovina şi Bulgaria sînt pe zece părţi întrecute de cele din ţinuturile Cirigin din gubernia Voroneş, Cernigov şi altele din Rusia. E destul ca ţăranul să fie acolo nemulţămit cu soarta lui pentru ca guvernul rusesc să prefacă ţara într-un pustiu. În momentul în care ruşii au plecat spre a elibera Orientul limba polonă se alunga din oficiile Poloniei; tipărirea de cărţi în limba ruteană era oprită; era oprit chiar de-a cita în note la scrieri istorice textul unor documente vechi, scrise în limba malorosiană; era oprit cu asprime de a cînta în concerte arii malorosiane.

Sub forma monarhiei absolute domneşte cel mai mare arbitrariu administrativ; se rusifică cu sila tot ce nu e moscovit; biserica a devenit o poliţie a conştiinţei care închide în temniţi mii de oameni de altă religie; pentru o vorbă liberă sau un şir liber tribunalele dictează pedepse neomenoase, condamnă la munca silnică în minele de

plumb fete în vîrstă aproape copilărească şi băietani de pe băncile şcolii, pentru nimicuri, pentru credinţe cari au trebuit să se nască ca idealuri nerealizabile în întunericul acelor internate în care semicultura şi pospăiala e un mijloc pentru o mai adîncă barbarie decît aceea a unui popor primitiv

Şi acestea nu le spunem noi, le spune un rus chiar, un profesor de universitate, d. Dragomanov, care a fost destituit din catedra sa de la Kiev pentru că a încercat a scrie asupra limbii malorosiane.

Şi dacă o asemenea soartă aşteaptă pe slavi chiar în împărăţia Moscului, ce soartă va aştepta oare pe bieţii români din Basarabia!

Cu toate că o străinătate neagră şi neîndurătoare, barbară şi robită şi-a întins ghearele asupra unei părţi din ţara noastră, Camerele actuale au autorizat, neautorizate ele înşile, cedarea provinciei, fără a crede de cuviinţă de a consulta poporul. La ce trebuie să ştie poporul sub ce soi de stăpîni va ajunge o parte a lui, sub ce stăpîni e ameninţat de a cădea întreg?

Cîteva numiri schimbate ale uliţelor Bucureştilor, cîteva cîntece ale muzicei militare, o reprezentaţie gratis la teatru şi căpătuirea patrioţilor în Dobrogea îi vor lua ochii. Apoi mai e cestiunea Afganistanului şi a Africei centrale, care ne interesează pe toţi într-un grad cu mult mai mare, alcazarul Ionescu, unde vor veni celebrităţi care să netezească neplăcutele încreţituri ale frunţilor sibarite şi să readucă rîsul pe buzele stîlpilor de cafenele care pun la cale ţara şi soarta naţiei.

(6 octombrie 1878)

Mihai Eminescu

BASARABIA

FI

Pictor A. *Țurcanu*
Redactor L. Hlib
Tehnoredactor *V. Bujulea*

Dat la cules 15.10.90. Bun de tipar 22.02.91.
Format 84×100[1]/32. Hîrtie de tipar № 2. Coli editoriale 4,2.
Tiraj 50 000. Comanda 173. Prețul 1 rub. 50 cop.

CTRL * VERBA

Mihai Viteazul a izbutit să împreune sub stăpînirea sa trei ța
ui stat român mai puternic ; a fost însă destul ca Mihai Viteaz
rzit de dînsul să se prăbușească. Statul român de astăzi a
uiri și rămîne statoric, fiindcă are două temelii : conștiința ro
uni europene.

Dacă vom cîștiga de trei ori atît pămînt pe cît avem și vo
mân, fie el oricît de întins, va deveni o creațiune trecătoare ; î
existență socială, Rusia ne poate lua ce-i place și pierderile n

Astăzi e dar timpul ca să întărim, atît în români, cît și
eredința în trăinicia poporului român.

Rusia voiește să ia Basarabia cu orice preț : noi nu prim

Primind un preț, am vinde ; și noi nu vindem nimic !

Guvernul rusesc însuși a pus cestiunea astfel încît ro
sfîrșit consecuenți moțiunilor votate de către Corpurile leg
nimic.

Românul care ar cuteza să atingă acest principiu ar fi un vînzător.

[10 februarie 1878]

